

1

บทนำ

1. ความเป็นมา

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2543 เป็นต้นมานั้น มีเหตุผลเนื่องจากในปัจจุบันการถามปากคำเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยานในชั้นสอบสวน และการสืบพยานบุคคลซึ่งเป็นเด็กในชั้นศาลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดวิธีปฏิบัติไว้เช่นเดียวกับกรณีของผู้ใหญ่ โดยในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวน ยังมีความชำนาญในด้านจิตวิทยาเด็กไม่เพียงพอ รวมทั้งมิได้คำนึงถึงสภาพร่างกาย และจิตใจของเด็กที่อ่อนแอเท่าที่ควร และการใช้ภาษากับเด็กยังไม่เหมาะสม อันเป็นเหตุให้การถามปากคำเด็กส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและส่งผลให้การสอบสวนคลาดเคลื่อน ส่วนการสืบพยานในชั้นศาลนั้น นอกจากเด็กจะต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในห้องพิจารณา และตอบคำถามซ้ำกับในชั้นสอบสวนเสมือนหนึ่งต้องตกเป็นเหยื่อซ้ำอีกครั้งหนึ่งแล้ว คำถามที่ใช้ถามเด็กยังอาจเป็นคำถามที่ตอกย้ำจิตใจของเด็กซึ่งบอบช้ำให้เลวร้ายยิ่งขึ้น และยังส่งผลให้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบพยานคลาดเคลื่อนอีกเช่นกัน นอกจากนั้นในการจัดบันทึกคำร้องทุกข์ การชันสูตรพลิกศพ การได้สวนมูลฟ้อง และการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กก็อาจจะเกิดผลในลักษณะทำนองเดียวกันได้ ฉะนั้น สมควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าวให้มีกระบวนการถามปากคำและสืบพยานสำหรับเด็กเป็นพิเศษ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

และสอดคล้องกับมาตรฐานตามข้อ 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และ บทบัญญัติในมาตรา 4 และมาตรา 53 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงเหตุและวิธีการเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนการ ฟ้องคดีต่อศาล และสมควรให้นำวิธีสืบพยานสำหรับเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในชั้นศาล ไปใช้กับการสืบพยานไว้ก่อนการฟ้องคดีต่อศาลด้วย จึงได้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดว่าการถามปากคำเด็กไว้ในฐานะ เป็นผู้ที่เสียหายหรือพยาน ให้แยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมกับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมในการถามปากคำด้วย ซึ่งหลักการ ที่จะให้มีส่วนร่วมในการสอบปากคำนั้น เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างเด็กกับเจ้าพนักงาน ในกระบวนการยุติธรรมในการค้นหาความจริง ในการป้องกันมิให้เด็กต้องให้การซ้ำ ๆ ในเรื่องเดียวกัน โดยการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำไว้ บทบาทของนักสังคม- สงเคราะห์ในการให้ความคุ้มครองเด็ก จึงมีความสำคัญยิ่งในการที่จะจัดบรรยากาศใน การสอบสวน หรือการพิจารณาให้มีความเหมาะสมกับสภาพจิตใจเด็ก การแปลคำถาม ที่ซับซ้อนของภาษากฎหมายมาเป็นภาษาที่เด็กสามารถเข้าใจได้และช่วยแปลคำตอบ ของเด็ก หรือพฤติกรรมในการแสดงออกของเด็ก เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในคดีอาญาซึ่ง จะทำให้ศาลสามารถนำไปเพื่อการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการ ดำเนินงานที่ผ่านมาเนื่องจากเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย ทำให้กระบวนการ ดำเนินงานยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่มาก โดยเฉพาะนักสังคมสงเคราะห์ของกรมประชา- สงเคราะห์ที่ผ่านการอบรม และปฏิบัติหน้าที่อยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศนั้น ได้รับผลกระทบ โดยตรงในหลายด้าน การศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหามิทางปฏิบัติ และการ สร้างผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพเพื่อป้อนเข้าสู่ระบบการทำงาน จึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นองค์กรหลัก ด้านสวัสดิการสังคม ที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการสวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์

แก่ประชาชน รวมทั้งการดำเนินงานเพื่อการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผู้รับบริการ ซึ่งการดำเนินงานเพื่อรองรับการบังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว กรมประชาสงเคราะห์ ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งโดยได้ร่วมผลักดัน เตรียมการรองรับการดำเนินงาน และเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ กับองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดวางระบบ และแนวทาง ดำเนินงาน ให้เกิดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง ซึ่งในส่วนของ การเตรียม บุคลากรรองรับการดำเนินงาน ได้จัดสร้างหลักสูตรเสนอไปยังกระทรวงยุติธรรม และ ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการเตรียมการด้านกฎหมายเพื่อรองรับการใช้บังคับ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 (วิธีสืบพยาน) ที่กระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งขึ้น และได้จัดทำรายละเอียดหัวข้อ วิชาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จำนวน 8 หัวข้อวิชาเสนอไปยังกระทรวงยุติธรรม ซึ่งต่อมาหลักสูตรดังกล่าว ได้ใช้เป็นหลักสูตรกลางสำหรับการฝึกอบรม ผู้ทำหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมเตรียมความพร้อมบุคลากรเพื่อ เข้าร่วมในการสอบปากคำ ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนธันวาคม 2544 ไปแล้วจำนวน 7 รุ่น มีผู้ผ่านการอบรมประกอบด้วยข้าราชการกรมประชาสงเคราะห์ ส่วนราชการอื่น และองค์กรภาคเอกชน รวม 301 คน ซึ่งผลการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติ ตั้งแต่ วันที่ 15 กันยายน 2543 ถึง 30 กันยายน 2544 ตามสถิติข้อมูลที่กรมประชาสงเคราะห์ ได้รวบรวมไว้ ผู้ผ่านการอบรมได้เข้าร่วมดำเนินการตามปากคำเด็กไปแล้ว ในชั้นสอบสวน จำนวน 24,008 คดี และในชั้นพิจารณาคดีของศาล จำนวน 1,762 คดี โดยลักษณะคดี ที่มีสถิติสูงที่สุด คือ คดียาเสพติด คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีทำร้ายร่างกายและคดี ทำให้เสียชีวิต ตามลำดับ

นอกจากนี้กฎกระทรวง (พ.ศ. 2543) ออกตามความในประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาได้กำหนดให้ ผู้ทำหน้าที่นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต้องผ่านการอบรม ตามหลักสูตรที่กรม

ประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมรับรอง ซึ่งตั้งแต่เดือนกันยายน 2543 ถึงเดือนธันวาคม 2544 ได้มีหน่วยงานเสนอให้รับรองแล้วจำนวน 7 หน่วยงาน ประกอบด้วย สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนชนกลาง สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร, โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานแพทย์ใหญ่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดังนั้น การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้ง การพัฒนา และวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่ดังกล่าว จึงมีความสำคัญและ จำเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษาในฐานะเป็นผู้บริหารของหน่วยงานหลักในการเตรียมบุคลากรรองรับ การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฯ ตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกของการดำเนินงานและใน ฐานะกรรมการพิจารณาหลักสูตร ผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของกรมประชาสงเคราะห์จนถึงปัจจุบัน พิจารณาเห็นว่า การศึกษาวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของนักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะในประเด็นการฝึกอบรมและ พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพื่อเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติงานการกำหนดและ พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับองค์กร และผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กบรรลุดามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเป็นไปตามนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์ รวมทั้งหลักการทางวิชาชีพสังคม- สงเคราะห์ ในการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาสังคม

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับการดำเนินงานในสถานการณ์จริง

2.2 เพื่อกำหนด รูปแบบและมาตรฐานเบื้องต้น ในการดำเนินงานของนักสังคมสงเคราะห์ ทางกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 วัตถุประสงค์ตามข้อ 2.1 จะดำเนินการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

- ความเป็นประโยชน์ของหัวข้อวิชากับภารกิจที่ต้องปฏิบัติจริง
- ความมีประสิทธิภาพของหลักสูตรต่อการทำงานในบทบาทผู้ทำหน้าที่

นักสังคมสงเคราะห์

3.2 วัตถุประสงค์ข้อ 2.2 จะศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการกำหนด รูปแบบและมาตรฐานเบื้องต้นของการดำเนินงาน ในประเด็นดังนี้

- การกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- การกำหนดมาตรฐานงานในฐานะนักวิชาชีพสังคมสงเคราะห์

4. ข้อตกลงเบื้องต้นของการศึกษา

จะดำเนินการศึกษาใน 2 ประเด็นหลัก คือ

4.1 การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่กรมประชาสงเคราะห์ใช้ดำเนินการฝึกอบรมในรุ่นที่ 1 – 6 ดำเนินการระหว่างเดือนเมษายน 2543 – เดือนพฤศจิกายน 2543 โดยเฉพาะ 8 หัวข้อวิชา ที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

4.2 การกำหนดรูปแบบและมาตรฐานเบื้องต้นในการปฏิบัติงานทางกระบวนการยุติธรรมของผู้ทำหน้าที่นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเน้นการวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์เป็นหลัก ทั้งนี้จะใช้ศาสตร์ว่าด้วยการสังคมสงเคราะห์ อาทิ หลักการ กระบวนการ และจรรยาบรรณในการดำเนินงาน เป็นต้น มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และนำเสนอ

5. ข้อกำหนดของการศึกษา

5.1 การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรจะศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในช่วงของการบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งการดำเนินงานภายหลังการบังคับใช้ คือช่วงระหว่างเดือนกันยายน 2543 จนถึงเดือนมิถุนายน 2544 รวมระยะเวลาที่ได้ดำเนินการภายหลังการอบรมของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ประมาณ 8 เดือน

5.2 การกำหนดรูปแบบและมาตรฐานเบื้องต้นในการทำงาน จะสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฯ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการถามปากคำ

6. คำจำกัดความของการศึกษา

มิติใหม่ หมายถึง แนวทางใหม่ในเชิงสร้างสรรค์และมุ่งผลกระทบถึงการดำเนินงาน เพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่พัฒนาไปจากรูปแบบเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติ

การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หมายถึง การดำเนินงานในการดูแล ปกป้อง และคุ้มครองพิทักษ์สิทธิมนุษยชนผู้รับบริการด้านเด็ก ตามกระบวนการทางวิชาชีพ สังคมสงเคราะห์

การเตรียมความพร้อม หมายถึง การมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และทัศนคติ อย่างเพียงพอในการทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา

นักสังคมสงเคราะห์ หมายถึง ผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือ นักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมที่จัดโดยกรม ประชาสงเคราะห์ และขึ้นทะเบียนที่กระทรวงยุติธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายถึง พระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 (การสืบ พยานเด็ก)

7. ระเบียบวิธีการศึกษา

7.1 เก็บรวบรวมข้อมูล

- จากเอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม การจัดสัมมนาติดตามผล การจัดทำ Focus Group และจากการประเมินผลโครงการ ในทันทีที่เสร็จสิ้น การฝึกอบรมทั้ง 6 รุ่นที่ผ่านมา

2

แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง "มิติใหม่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก : การเตรียมความพร้อมของนักสังคมสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542" ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20)
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์
3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20)
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20)

แนวคิดเรื่องสิทธิเด็ก

แนวคิดเรื่องสิทธิเด็กเป็นประเด็นที่สำคัญในสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางมาเมื่อไม่กี่ปีมานี้ แต่เดิมนั้น ปัญหาและความต้องการของเด็กถูกมองว่าเป็นเรื่องของครอบครัว ไม่ใช่เรื่องที่จะได้รับความสนใจจากนานาชาติ แต่ในศตวรรษที่ 20 สิทธิเด็กกลายเป็นจุดรวมความสนใจของรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ

เด็ก ๆ เผชิญกับปัญหาที่หลากหลาย ตั้งแต่การขาดแคลนสารอาหารและบริการสาธารณสุขไปจนถึงการถูกใช้เป็นเครื่องมือและถูกทอดทิ้ง จำนวนเด็กที่กลายเป็นเหยื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้น การคุ้มครองเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก (Children in Difficult Circumstances) เพิ่งจะได้รับความสนใจในระดับนานาชาติ เดิมทีจุดสนใจเกี่ยวกับเด็กมุ่งไปที่ความอยู่รอดและพัฒนาเท่านั้น (Survival and Development) และต่อมาได้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับสิทธิเด็ก โดยเพิ่มความสนใจในการป้องกันคุ้มครองเด็กจากการถูกใช้เป็นเครื่องมือ การช่วยเหลือเด็กนั้นไม่จำเป็นจะต้องจำกัดอยู่แต่ในบริบทของความช่วยเหลือทางสังคมหรือการพัฒนาเท่านั้น ปัจจุบันถือว่าบริบทของสิทธิเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

ประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสารอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และอนุสัญญามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฉบับนี้มีข้อบัญญัติ 54 ข้อ แบ่งเป็น 3 ส่วน โดยมีหลักการและเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิเด็กที่พึงได้รับ แบ่งได้เป็น 6 หลักการด้วยกัน คือ

1. หลักการทั่วไป เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทั่วไป ทั้งในส่วนบุคคล การแสดงความคิดเห็น ศาสนา วัฒนธรรม ความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน การศึกษาและอื่น ๆ นอกจากนั้นเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองดูแลเด็กโดยทั่วไป ซึ่งกำหนดไว้ในรูปหลักพึงปฏิบัติของรัฐภาคี อย่างไรก็ตามมีบทบัญญัติที่ตัดปัญหาผลกระทบทางลบในการบังคับใช้อนุสัญญานี้ปิดท้ายไว้ว่า อนุสัญญานี้ไม่มีผลทำให้เด็กได้รับความคุ้มครองน้อยไปกว่าที่เขามีอยู่ตามกฎหมายอื่น ๆ

2. หลักการคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพเด็ก เป็นการคุ้มครองมิให้เด็กถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต และเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นการทำร้าย ล่วงละเมิดทางเพศ ขูดรีด หากทำไรทางเพศหรือค้าทำไรทางเศรษฐกิจ หรือนำเด็กไปเป็นวัตถุซื้อขายหรือปฏิบัติต่อเด็กไม่เหมาะสมจนเป็นผลเสียต่อสวัสดิภาพของเด็ก

รวมทั้งคุ้มครองให้มีการรักษา พี่นฟูเด็กที่ถูกกระทำละเมิดดังกล่าวให้กลับคืนสู่สภาพปกติ

3. หลักการให้สวัสดิการสังคมแก่เด็ก มุ่งให้ความคุ้มครองในการให้เด็กได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของเด็ก การที่เด็กได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัย ได้รับการประกันสังคม ได้รับการศึกษา เพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การได้รับการพักผ่อนหย่อนใจ และส่งเสริมชีวิตด้านศิลปวัฒนธรรม

4. หลักการคุ้มครองสิทธิทางแพ่ง มุ่งคุ้มครองให้เด็กได้รับสิทธิในฐานะพลเมืองของรัฐ ที่มีชื่อ มีสัญชาติ สามารถติดต่อกับครอบครัว มีภูมิลำเนา หรืออยู่อาศัยร่วมกับบิดามารดา ได้รับอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองโดยมีรัฐช่วยสนับสนุน และให้หลักประกัน

5. หลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาทางความประพฤติ หรือกระทำคามผิดทางอาญา มุ่งคุ้มครองเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ โดยให้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินคดี และความคุมตัวน้อยที่สุดสำหรับเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือกระทำความผิด คุ้มครองให้ได้รับโอกาสแก้ไขเยียวยาให้สามารถเติบโตเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยมีสมมติฐานว่าเด็กกระทำการใดๆ เพราะขาดวุฒิภาวะ และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยผลักดันให้เด็กมีพฤติกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังมีหลักประกันมิให้เด็กต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต

6. หลักการคุ้มครองเด็กผู้ด้อยโอกาส มุ่งคุ้มครองให้เด็กด้อยโอกาส เด็กกำพร้า เด็กผู้ตกอยู่ในภยันตราย และเด็กพิการ ได้รับการดูแลและอุปการะเลี้ยงดูให้เท่าเทียมกับเด็กทั่วไป

อนุสัญญาฯ ได้เปลี่ยนจุดเน้นจากเรื่องความต้องการ (Needs) ของเด็กเป็นสิทธิที่เด็กพึงได้รับ (Basic Rights) รวมถึงหลักสิทธิมนุษยชนทั่วไปหลาย ๆ ข้อ ที่ระบุในสนธิสัญญาและอนุสัญญานับอื่น ๆ ของเด็ก เช่น สิทธิที่เกี่ยวกับการศึกษา

นั้นทนาการ การรับบุตรบุญธรรม และเรื่องอื่น ๆ เป็นต้นว่า เรื่องที่เกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและสถานการณ์ความขัดแย้ง อนุสัญญาไม่เพียงแต่กำหนดเรื่องสิทธิเท่านั้น แต่ยังให้มุมมองและมิติใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมและได้รับการป้องกันคุ้มครองของเด็ก

อนุสัญญาเป็นกรอบแนวคิดและกำหนดมาตรฐานให้แก่รัฐบาลของแต่ละประเทศและนานาชาติ มาตราที่ 3 ระบุว่ารัฐบาลจะต้องดำเนินการเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบของครอบครัว สังคม รัฐบาลและนานาชาติที่ต้องดูแลให้เป็นไปตามสิทธิและผลประโยชน์นั้น โดยการลงนามรับรองอนุสัญญาประกาศต่าง ๆ ได้แสดงว่าเด็กมีอิสระ มีความเป็นบุคคลอันสมควรได้รับการปกป้องคุ้มครอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก จึงได้กำหนดหลักประกันสิทธิเด็กไว้ในรัฐธรรมนูญจำนวน 7 มาตรา ได้แก่ มาตรา 4 30 43 53 80 86 และ 190 ดังนี้

มาตรา 4 กล่าวถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 30 กล่าวถึง ความเสมอภาคและความเท่าเทียมของบุคคล และห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะสาเหตุแห่งความแตกต่างเรื่องอายุ ซึ่งหมายความว่า เด็ก ๆ จะมีฐานะเสมือนคนอื่นในสังคม มีสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญกำหนด นอกจากการได้รับปัจจัย 4 แล้ว เด็กจะมีโอกาสแสดงออกทั้งทางด้านความคิดและการกระทำเท่าที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายกับตัวเอง

มาตรา 43 กล่าวถึงสิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ฟรีจากรัฐ ซึ่งหมายความว่ารัฐจะต้องจัดการศึกษาในขั้นพื้นฐานฟรีแก่เด็ก โดยต้องจัดการให้ทั่วถึงและมีคุณภาพที่เท่าเทียมกัน

มาตรา 53 ระบุถึงหน้าที่ของรัฐต้องคุ้มครองและเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว และไม่มีผู้ดูแลหรือถูกทอดทิ้ง ซึ่งหมายความว่า เด็กที่ได้รับความรุนแรงจากครอบครัวไม่ว่าจะถูกข่มขู่ ถูกล่วงละเมิดทางเพศ

หรือถูกทอดทิ้ง ขาดปัจจัย 4 ในการดำเนินชีวิตเป็นหน้าที่ของรัฐต้อง
เอื้อมมือเข้าไปช่วยเหลือเด็กเหล่านั้น

มาตรา 80 ได้ระบุถึงบทบาทของรัฐที่จะต้องให้การคุ้มครองและพัฒนาเด็ก ซึ่ง
หมายความว่ารัฐต้องมีนโยบายพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ และคุ้มครองให้
เด็กอยู่รอดปลอดภัยในสังคม

มาตรา 86 ระบุถึงบทบาทของรัฐที่ต้องคุ้มครองแรงงานเด็ก ซึ่งหมายความว่ารัฐ
ต้องคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กไม่ให้ละเมิดกฎหมายแรงงานและส่งเสริม
สนับสนุนแรงงานเด็กให้ได้รับโอกาสทางสังคมเหมือนเด็กทั่ว ๆ ไปด้วย

มาตรา 190 กล่าวถึง การพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ให้สภาตั้งผู้แทน
องค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กเข้าเป็นคณะกรรมการสามัญด้วย ซึ่ง
หมายความว่าปัญหาของเด็กจะได้รับการแก้ไข เด็กจะได้รับการพัฒนา
และโอกาสต่าง ๆ ตรงตามความต้องการของเด็กมากขึ้น เพราะจะมีผู้ที่
ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรงเข้าไปเป็นปากเป็นเสียงแทนเด็ก

ประเทศไทยได้รับรองอนุสัญญาฯ ดังกล่าว เป็นผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินการ
พัฒนาและแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการ ตลอดจนสร้างมาตรฐาน
ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดองค์กรหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เพื่อให้สามารถ
แก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและหาแนวทางป้องกันมิให้เกิดปัญหาดังกล่าวได้
โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ
ในการช่วยเหลือคุ้มครองป้องกัน รวมทั้งมาตรการฟื้นฟูเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม
นอกเหนือจากมาตรการในการคุ้มครองและบังคับใช้กฎหมาย ในกรณีที่เด็กและเยาวชน
กระทำผิดทางอาญา ซึ่งมีอยู่พอสมควรแล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัวตามกฎหมายขั้นต่ำอันเป็นมาตรฐานของสหประชาชาติสำหรับการบริหารงาน
ยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (United Nations Standard Minimum Rules
for the Administration Justice) หรือ “กฎแห่งกรุงปักกิ่ง” (The Beijing Rules) ตาม
ข้อแนะนำของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน :

ข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด (United Nations Guidelines for the Prevention of the Juvenile Delinquency : The Riyad Guidelines) และตามกฎหมายของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกริดรอนเสรีภาพ (United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty) (เชมจุทา สุวรรณจินดา, 2540 : 15)

การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ปรับปรุง แก้ไขปัญหาและความบกพร่องของการค้นหาความจริงในคดีอาญาที่มีเด็กเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าในฐานะพยาน ผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีในศาล โดยได้มีการพัฒนารูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการให้มีลักษณะและวิธีการเป็นพิเศษกว่าคดีอาญาทั่วไป โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และจะต้องสอดคล้องกับความยุติธรรมที่จำเลยพึงได้รับตามสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยสอดคล้องกับมาตรฐานและข้อกำหนดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

ที่มาการบัญญัติพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542

ในปลายศตวรรษที่ 19 ประชาคมโลกได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขและ ป้องกันปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในรูปแบบต่าง ๆ จนกระทั่งองค์การสหประชาชาติได้มีการประกาศอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในปี พ.ศ.2533 ต่อมาประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2535 เป็นผลให้ในส่วนของกฎหมายนั้น ประเทศไทยต้องปรับปรุงแก้ไขให้สามารถปกป้องคุ้มครองเด็กที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเริ่มใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2478 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 60 ปีแล้ว เป็นกฎหมายที่ถูกออกแบบมาสำหรับผู้ใหญ่ ไม่มีบทบัญญัติเป็นพิเศษสำหรับกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย (เหยื่อ หรือ VICTIMS) หรือเป็นพยาน (WITNESSES) ในกรณีเด็กตกเป็นผู้ต้องหา (ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือ OFFENDER) มีกฎหมายเกี่ยวกับศาลคดีเยาวชน (ศาลเด็ก) ให้การคุ้มครองมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 แล้ว

ดังนั้น จึงมีความเห็นพ้องต้องกันในระหว่างผู้ทำงานด้านเด็กว่า ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการสอบปากคำหรือการสัมภาษณ์ค้นหาความจริงจากเด็ก ทั้งในชั้นสอบสวน รวมทั้งทำให้เด็กให้การในศาลโดยไม่ต้องเผชิญหน้ากับฝ่ายจำเลย โดยมี ดร.สายสุริ จุติกุล เป็นประธานคณะทำงานตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี และได้รับการสนับสนุนจาก UNICEF และบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้

ดังนั้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542 ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2543 ให้เป็นกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเด็กในวิธีการสอบปากคำและสืบพยานเด็ก ทั้งชั้นสอบสวนและชั้นศาล โดยมีเหตุผลความจำเป็นในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

"...เนื่องจากในปัจจุบันการถามปากคำเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยานในชั้นสอบสวน และการสืบพยานบุคคลซึ่งเป็นเด็กในชั้นศาลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดวิธีปฏิบัติไว้เช่นเดียวกับกรณีผู้ใหญ่

โดยในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนยังมีความชำนาญในด้านจิตวิทยาเด็กไม่เพียงพอรวมทั้งมิได้คำนึงถึงสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กที่อ่อนแอเท่าที่ควร และการใช้ภาษากับเด็กยังไม่เหมาะสม อันเป็นเหตุให้การถามปากคำเด็กส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและส่งผลให้การสอบสวนคลาดเคลื่อน

ส่วนการสืบพยานในชั้นศาลนั้น นอกจากเด็กจะต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในห้องพิจารณาและตอบคำถามซ้ำกันในชั้นสอบสวนเสมือนหนึ่งต้องตกเป็นเหยื่อซ้ำอีกครั้งหนึ่งแล้ว คำถามที่ใช้ถามเด็กยังอาจเป็นคำถามที่ตอกย้ำจิตใจของเด็กซึ่งบอบช้ำให้เลวร้ายยิ่งขึ้น และยังส่งผลให้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบพยานคลาดเคลื่อนอีกเช่นกัน

นอกจากนั้นในการจัดบันทึกคำร้องทุกข์ การชันสูตรพลิกศพ การไต่สวนมูลฟ้อง และการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กที่อาจจะเกิดผลในลักษณะทำนองเดียวกันได้

ฉะนั้น สมควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าวให้มีกระบวนการสอบปากคำและสืบพยานสำหรับเด็กเป็นพิเศษ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับมาตรฐานตามข้อ 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และบทบัญญัติในมาตรา 4 และมาตรา 53 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงเหตุและวิธีการเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนการฟ้องคดีต่อศาล และสมควรให้นำวิธีสืบพยานสำหรับเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในชั้นศาลไปใช้กับการสืบพยานไว้ก่อนการฟ้องคดีต่อศาลด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ " (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนที่ 81 ก, น.35)

อาจกล่าวได้ว่า เจตนารมณ์ และ แนวความคิดอันเป็นที่มาของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ได้แก่

- หลักการคิดที่มุ่งเน้นสตรีและเด็กเป็นศูนย์กลาง (Victim Oriented) ไม่ใช่คำนึงเพียงเพื่อความสะดวกในการทำงานของเจ้าหน้าที่
- การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรต่อสตรีและเด็ก (Friendly Atmosphere) ทั้งกระบวนการ
- การลดขั้นตอนและขจัดความซ้ำซ้อนของการทำงาน เพื่อลดความกดดันและความทุกข์ทรมาน (Depress and Trauma) ที่เกิดจากกระบวนการทางกฎหมาย

เพื่อให้เกิดความคุ้มครองและป้องกันความเสียหายต่อจิตใจของเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางคดีอาญาในการพิสูจน์หาความจริงที่เป็นการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัย (Proof Beyond Reasonable Doubt) ที่มุ่งให้คนที่กระทำผิดได้รับการพิจารณาลงโทษและคนที่บริสุทธิ์ได้รับความคุ้มครอง (สุพิศ ปราณิตพลกรัง, 2539, น.4) จึงได้กำหนดวิธีการพิเศษสำหรับการสอบสวน หรือสืบพยานเด็กที่อายุ

ไม่เกินสิบแปดปีไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยหรือพยาน โดยให้มี นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์และบุคคลที่เด็กไว้วางใจร่วมอยู่ในการ สอบปากคำและสืบพยานด้วย ในสถานที่ที่เป็นสัดส่วนพิเศษจากห้องสอบสวนหรือ ห้องพิจารณาคดีทั่วไป เพื่อเป็นการประกันว่าเด็กสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ ตนเกี่ยวข้องอย่างเป็นอิสระในบรรยากาศที่อบอุ่น ปราศจากสภาพกดดันทางจิตใจ มี มาตรการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา หรือจำเลย ในระหว่างการค้นหาความจริง และมีมาตรการหลีกเลี่ยงการได้รับการกระทบกระเทือนทางจิตใจ จากการต้องเปิดเผย ความช้า ๆ ในเรื่องเดียวกัน โดยการนำเครื่องมือเทคโนโลยีมาใช้บันทึกภาพและเสียง แต่ยังคงรักษาโอกาสที่ศาลจะได้ชี้แจงนำพยานเด็กที่ไม่สามารถมาเบิกความได้ เพื่อให้สามารถบันทึกคำให้การพยานได้อย่างครบถ้วนและมีผลต่อการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในศาลต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์

การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ตั้งอยู่บนรากฐานของปรัชญา แนวคิดและความ เชื่อพื้นฐาน กระบวนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนมีวิธีการและกระบวนการ ปฏิบัติงานทางวิชาชีพ รวมถึงการมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ที่เป็นกรอบมาตรฐาน ของการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ โดยสรุป ดังนี้

2.1 ปรัชญาพื้นฐานของงานสังคมสงเคราะห์

งานสังคมสงเคราะห์มีพัฒนาการแนวคิดในการมองธรรมชาติของมนุษย์ใน ด้านดีเน้นการให้ความสำคัญกับศักยภาพ สิทธิ และศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ดังนั้นปรัชญาของการสังคมสงเคราะห์ที่สะท้อนแนวคิดนี้ คือ " การช่วยเขาเพื่อให้ช่วย ตนเองได้ " (Help Them to Help Themselves) นักสังคมสงเคราะห์จะมีบทบาทเป็น ผู้กระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจ มีกำลังใจที่จะแก้ไขปัญหา ตลอดจน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ กล่าวโดย สรุป ปรัชญาพื้นฐานของการสังคมสงเคราะห์เป็นการผสมผสานระหว่างค่านิยมเชิง คุณธรรมอย่างน้อย 2 แนวทาง คือ

1. ค่านิยมเรื่องความรับผิดชอบ ถือเป็นหน้าที่ ที่จะช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก
2. ทักษะในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีสิทธิและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

2.2 แนวคิดและความเชื่อพื้นฐาน

จากปรัชญาพื้นฐาน สามารถจำแนกเป็นแนวคิดและความเชื่อพื้นฐาน ที่นับเป็นหลักของการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ได้แก่

1. ความเชื่อมั่นในคุณค่า ศักดิ์ศรีและบูรณภาพของมนุษย์
2. ความเชื่อในสิทธิของบุคคล
3. ความเชื่อในโอกาสเท่าเทียมในการใช้บริการทางสังคมสงเคราะห์
4. ความเชื่อว่ามนุษย์ย่อมมีหน้าที่ทางสังคมของตน
5. ความเชื่อเรื่องปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ
6. ความเข้าใจในตัวตนของนักสังคมสงเคราะห์เอง
7. หลักการเริ่มต้นกระบวนการทำงานที่ยึดถือสภาพของผู้รับบริการเป็นสำคัญ
8. คำนี้ถึงความสามารถของผู้รับบริการเป็นหลัก
9. หลักการภาคภูมิใจในตนเอง
10. หลักการนับถือตนเอง
11. การตระหนักในตนเอง
12. บทบาททางสังคมตามที่สังคมกำหนด
13. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการปรับตัวของบุคคล
14. แนวคิดเกี่ยวกับอดีต
15. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ
16. แนวคิดเกี่ยวกับความล้มเหลว
17. แนวคิดเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร (วันทนี วาลิกะสิน : 2537, 29-34)

การสังคมสงเคราะห์มีวิวัฒนาการเริ่มจากการปฏิบัติ เรียนรู้จากการกระทำจริง และสั่งสมเป็นประสบการณ์เป็นเวลานาน มีการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้บุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกัน มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นแบบแผน ทำให้มีความเป็นศาสตร์

และมีพัฒนาการขึ้นเรื่อยๆ พร้อมมีเอกลักษณ์ความเป็นวิชาชีพของตนเองเกิดขึ้นมา โดยใช้เกณฑ์ วัดการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. มีองค์ประกอบด้านความรู้
2. มีการสร้างและปรับปรุงมาตรฐานของวิชาชีพอยู่เสมอ
3. มีความสำนึกตระหนักในความเป็นวิชาชีพ มีทัศนคติของวิชาชีพ และมี

จรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน

4. มีส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (วันทนีย์ วาสิกะสิน : 2537, 40-41)

2.3 กระบวนการสังคมนาการสงเคราะห์

1. การแสวงหาข้อเท็จจริง (Fact Finding)
2. การวิเคราะห์ปัญหา (Diagnosis Analysis)
3. การวางแผนช่วยเหลือ (Planning)
4. การให้การบำบัดช่วยเหลือ (Treatment)
5. การประเมินผลและการติดตามผล (Evaluation and Follow up)

2.4 จรรยาบรรณของนักสงคมนาการสงเคราะห์

สมาคมนักสงคมนาการสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ได้กำหนดจรรยาบรรณไว้ 5 ข้อ ได้แก่

1. นักสงคมนาการสงเคราะห์จะต้องสำนึกว่าการกระทำเพื่อพัฒนาหรือก่อให้เกิดสวัสดิภาพแก่บุคคล กลุ่มชนและชุมชน เป็นความรับผิดชอบของตน
2. นักสงคมนาการสงเคราะห์ต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ มีคุณธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง
3. นักสงคมนาการสงเคราะห์จะต้องเคารพในศักดิ์ศรี และไม่เปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวของผู้มารับบริการ
4. นักสงคมนาการสงเคราะห์จะต้องประพฤติปฏิบัติตน ในกรอบของวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อมิให้บังเกิดความเสียหายแก่วิชาชีพสงคมนาการสงเคราะห์
5. นักสงคมนาการสงเคราะห์จะต้องยึดมั่นในหลักวิชา เพิ่มพูนความรู้และทักษะ พร้อมทั้งส่งเสริมวิชาชีพสงคมนาการสงเคราะห์ให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ

ดังจะเห็นได้จาก ปรัชญา แนวคิดและความเชื่อพื้นฐาน กระบวนการ สังคมสงเคราะห์ ตลอดจนจรรยาบรรณของวิชาชีพงานสังคมสงเคราะห์ข้างต้นนี้ ซึ่งผู้ศึกษาได้นำมาเป็นแนวในการวิเคราะห์

- รูปแบบและบทบาทการดำเนินงานตามกระบวนการสังคมสงเคราะห์

- มาตรฐานการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติแก้ไข

เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20)

3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมนักสังคมสงเคราะห์และ นักจิตวิทยาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20)

จากกฎกระทรวง ที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 และมาตรา 12 ทวิ แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 รัฐมนตรี ว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวง ในเรื่องนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา จะต้องผ่านการอบรมความรู้ตามหลักสูตร ที่กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม หรือกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข รับรอง โดยหลักสูตร นั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วยวิชา ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ว่าด้วยการกระทำทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็ก
2. การบำบัดฟื้นฟูเด็ก
3. จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก
4. การทำงานแบบสหวิชาชีพ
5. เทคนิคในการซักถามเด็ก
6. ความรู้ว่าด้วยกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

7. ความรู้ที่ด้วยขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาและการสืบพยานในศาล

8. ความรู้ที่ด้วยพยานหลักฐาน

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของมนุษย์ ส่วนใหญ่เกิดจากการสอน หรือการถ่ายทอด การแนะนำ ตลอดจนการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1. กำหนดความมุ่งหมายของการสอนหรือการอบรม คือ ผลซึ่งจะเกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภายหลัง

ขั้นที่ 2. หาความรู้ ทำความเข้าใจตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมและสิ่งแวดล้อมก่อนนำไปสู่พฤติกรรมการสอน คือ การเรียนรู้จิตวิทยาสำหรับคน การจูงใจ ความสามารถ ความพร้อม ความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมไปถึงสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ขั้นที่ 3. กำหนดวิธีการสอน หรือวิธีการอบรมแบบต่าง ๆ เป็นเรื่องของครู หรือผู้ให้การฝึกอบรมจะต้องตัดสินใจว่าจะต้องใช้วิธีสอนหรือฝึกอบรมวิธีใด จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถาวรของผู้เรียน หรือผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นที่ 4. การประเมินผลการสอนหรือการฝึกอบรม ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้ตอบแบบสอบถาม และการสังเกต เป็นต้น

การสอนกับการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ถ้ามีวิธีการสอนดี การเรียนรู้ก็เกิดขึ้นเร็ว อันวิธีการสอนที่ดีนั้นต้องประกอบด้วยพฤติกรรมทั้ง 3 ประการ คือ การได้ฟัง การได้เห็น และการได้สัมผัส

การเรียนรู้หรือการฝึกอบรมโดยทั่วไป เป้าหมายคือ ความต้องการให้ผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับสิ่งต่อไปนี้ คือ

- 1) ความรู้ (Knowledge)
- 2) ความเข้าใจ (Understanding)
- 3) ทักษะ (Skills)
- 4) ทศนคติ (Attitude)

การฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ จะต้องใช้หลักแห่งการเรียนรู้เป็นแนวทางในการสอน หรือการฝึกอบรม ซึ่งมีอยู่ 9 ประการ คือ

ประการที่ 1 วิธีการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่ได้ผลมากคือ การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing)

ประการที่ 2 การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีต่อเมื่อมีความพร้อมที่จะเรียน ความพร้อมในที่นี้หมายถึง ความพร้อมในทางกาย สติปัญญา ภูมิหลัง ประสบการณ์ในสิ่งที่ได้เรียนรู้มาก่อน เหตุจูงใจ ผู้สอนจึงต้องให้สอดคล้องกับความพร้อมของผู้เรียนและควรคำนึงในเรื่องต่อไปนี้

(1) ผู้เรียนจะเรียนได้ดีถ้าสิ่งที่เรียนนั้น ใกล้เคียงสัมพันธ์กับความสามารถ ความสนใจและภูมิหลัง

(2) เรื่องของการเรียน วัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรม จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความพร้อมของผู้เรียน

ประการที่ 3 ผู้เรียนจะเรียนได้ดี หากสิ่งที่เรียนนั้นมีความหมาย ความสำคัญ และตรงตามความต้องการของผู้เรียน

ประการที่ 4 ความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน การสอนหรือการฝึกอบรมที่ดีจะต้องพิจารณาตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยนำความเข้าใจ ภูมิหลัง อารมณ์ เหตุจูงใจ และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน และพยายามปรับปรุงอุปกรณ์การเรียน วิธีการสอน และเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

ประการที่ 5 การเรียนจะมีประโยชน์ ถ้าผู้เรียนได้นำประสบการณ์เดิมไปประยุกต์ใช้เพื่อเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ฉะนั้น การเรียนที่จะได้ผลจึงต้องพยายามสร้างความประทับใจ เพื่อให้เกิดความสำนึกแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด

ประการที่ 6 การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสมอง ผู้สอนหรือผู้ฝึกอบรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างในระดับสติปัญญา และต้องสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือทางสมอง

ประการที่ 7 การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียนจะได้จากความสัมพันธ์ของตัวผู้เรียนกับประสบการณ์ใหม่

ประการที่ 8 การเรียนรู้และความสามารถทางร่างกายของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม

ประการที่ 9 กระบวนการประเมินผล จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนได้วัดความก้าวหน้าของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการฝึกอบรมต่อไป

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม ผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กรมประชาสงเคราะห์ใช้ดำเนินการฝึกอบรม ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติ โดยเฉพาะ 8 หัวข้อวิชาที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยศึกษาถึงประโยชน์ที่ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับจากการอบรม และนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง ตลอดจนประสิทธิภาพของหลักสูตรต่อการทำงานในบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2535 : 248 - 251) ศึกษาเรื่อง " ปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือเด็กถูกทารุณกรรม " พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมาย คือ ความล่าช้าในการพิจารณาคดี กฎหมายขาดเอกภาพและสับสน ตัวเด็กขาดวุฒิภาวะในการจดจำเรื่องราวเกี่ยวกับตนที่ถูกละเมิดสิทธิ ทรรศนะของผู้ใช้กฎหมายไม่ชัดเจน ทำให้การตีความหรือความกระตือรือร้น การให้ความช่วยเหลือปกป้องเด็กจึงบกพร่อง

สมลักษณ์ ขนอม (2537, 139-140) ศึกษาเรื่อง " การคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กถูกทารุณกรรมในครอบครัว " พบว่ามาตรการในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมนั้นมีมาตรการทางด้านกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อ

คุ้มครองเด็ก โดยเฉพาะกรณีถูกทารุณกรรม กรณีครอบครัวกระทำทารุณกรรมเด็ก และมีมาตรการทางสังคมสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเด็กและครอบครัว โดยการเข้าไปฟื้นฟู เยียวยาเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำดังกล่าว ในลักษณะการให้คำแนะนำช่วยเหลือเด็กและครอบครัวทั้งทางด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากครอบครัวไม่สามารถเป็นที่พึ่งได้และยังทำร้ายเด็กเสียเอง ถ้ารัฐหรือสังคมไม่เข้าไปจัดการกับปัญหาก็จะทำให้เกิดสภาพที่เลวร้ายขึ้นแก่เด็กมีผลต่อพัฒนาการตามวัย และส่งผลต่อการดำรงตนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้

อาณัติ แยมอยู่ (2542, น.60) ศึกษา เรื่อง " บทบาทของกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณ" พบว่า การให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม กรมประชาสงเคราะห์ ได้ให้ความช่วยเหลือ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยแยกเด็กออกจากครอบครัวให้อยู่ในหน่วยงานที่ปลอดภัยแก่สวัสดิภาพเด็ก ประสานความช่วยเหลือทางการแพทย์ และทางกฎหมายเพื่อดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดต่อเด็ก การให้ความช่วยเหลือระยะยาว จะนำเด็กเข้ารับการปรับสภาพและฟื้นฟูจิตใจในสถานแรกรับ และให้บริการด้านการสังคมสงเคราะห์และด้านจิตวิทยา เมื่อเด็กได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูจิตใจแล้วจะส่งคืนเด็กให้ครอบครัว หรือหาครอบครัวใหม่ให้เด็กตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังดำเนินการให้การช่วยเหลือ ป้องกัน แก้ไขปัญหาเด็ก ในรูปเครือข่ายคณะทำงานเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกทำทารุณ โดยมีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมดำเนินงาน ส่วนแนวทางในการดำเนินงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมีดังนี้ คือ

- 1) การสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือเด็กโดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ ในรูปของสหวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
- 2) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจสติปัญญาและจริยธรรม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 3) การรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สังคมตระหนักถึงภารกิจในการคุ้มครองสวัสดิภาพและปกป้องการละเมิดสิทธิเด็ก โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในสังคม

เช่น ครอบครัว ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสื่อมวลชน ในการ
ประสานความช่วยเหลือ เพื่อเป็นการป้องกันและเข้าถึงปัญหาอย่างทันทั่วทั้งที่

**ธรรมนุญ เหล่าสกุลพร (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ บทบาทของ
นักสังคมสงเคราะห์ในการคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่งถูกกระทำทารุณกรรม ”** พบว่าที่มา
ของผู้ขอความช่วยเหลือ ได้แก่ ผู้ประสบปัญหา ผู้ประสบเหตุ การส่งต่อจากหน่วยงานอื่น
และการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ทั้งนี้การให้ความช่วยเหลือมี 4 ขั้นตอน ได้แก่
ขั้นการศึกษาข้อเท็จจริง ขั้นการประสานงานแบบสหวิชาชีพและดำเนินการทาง
กฎหมายขั้นต้น ขั้นการเข้าสู่การดำเนินคดีในชั้นศาลและขั้นการติดตามผลหลังการ
ดำเนินคดี ซึ่งในแต่ละขั้นนักสังคมสงเคราะห์แต่ละคนก็ปฏิบัติงานต่างกัน บางส่วน
ทำงานครบทุกขั้นตอน เนื่องจากลักษณะของงานที่ทำแตกต่างกัน ความชำนาญ
เฉพาะทางและปัจจัยอื่น เนื่องมาจากความสามารถในการให้บริการของหน่วยงาน การ
ปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือในขั้นตอนต่าง ๆ นั้น นักสังคมสงเคราะห์ใช้เทคนิคในการ
แสวงหาข้อเท็จจริง เทคนิคในการปรึกษา และเทคนิคในการส่งต่อ

จากรายงานการศึกษาวิเคราะห์ เรื่อง กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศไทย
โดยเฉพาะกรณีที่ไม่สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและข้อเสนอแนะ
เพื่อการพัฒนา โดยสถาบันกฎหมายอาญาร่วมกับองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ
(ยูนิเซฟ) และมูลนิธิสถาบันกฎหมายอาญา พบว่ากลไกทางกฎหมายและกระบวนการ
ยุติธรรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ต้อง
เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะในฐานะของผู้เสียหาย ผู้ถูกกล่าวหา
หรือพยานในการดำเนินคดี แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ซึ่งใช้กับการดำเนินคดีและ
พิจารณาคดี สำหรับเด็กโดยเฉพาะ แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็ยังมีข้อบกพร่อง และไม่สามารถ
ใช้ได้ครอบคลุมทั่วประเทศ นอกจากนี้กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาก็ไม่มี

บทบัญญัติที่ใช้สำหรับการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยเฉพาะ เช่น การให้เด็กต้องเผชิญกับผู้ที่ทำร้ายตน หรือต้องตอบคำถามซ้ำ ๆ หลายครั้ง โดยไม่มีผู้ที่ให้คำปรึกษา ทั้ง ๆ ที่เด็กเป็นผู้ที่มีข้อจำกัดโดยวัยและวุฒิภาวะ รวมถึงการที่เด็กจะต้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรมเป็นเวลานาน ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการพิจารณาคดีก็จะสามารถช่วยให้กระบวนการยุติธรรมสามารถคุ้มครองสิทธิเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การนำกลุ่มสหวิชาชีพเข้ามาช่วยเสริมในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมก็เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกระบวนการยุติธรรมได้ ไม่ว่าจะเป็นการสืบสวน รวบรวมพยานหลักฐานสำหรับการพิจารณาคดี การนำข้อคิดเห็นของแต่ละสาขาอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญมาประกอบการพิจารณาดลจดจนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่เด็ก

พรประภา สิ้นธุหาวา (2543 : 152 - 160) ศึกษาเรื่อง " บทบาทนักสังคม - สงเคราะห์ในทีมสหวิชาชีพต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติมนี้ และศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองสิทธิเด็ก พบว่านักสังคมสงเคราะห์จะต้องปรับบทบาทจากเดิมที่ให้ความช่วยเหลือเฉพาะราย มาเป็นการทำงานในเชิงทีมสหวิชาชีพที่ต้องอาศัยทักษะ ประสพการณ์ และความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น ดลจดจนควรมีการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้เห็นมุมมองและวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายมากขึ้น พร้อมทั้งจะพัฒนาบทบาทและร่วมปฏิบัติหน้าที่กับวิชาชีพอื่นได้ ซึ่งจะเป็นการยกมาตรฐานงานวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ให้เด่นชัดเป็นรูปธรรมขึ้นได้ในสังคมไทย

วรรณลักษณ์ เมียนเกิด [2544, (1) - (2)] ศึกษาเรื่อง " การประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณระหว่างองค์กรสวัสดิการเด็กภาครัฐและภาคเอกชน " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะการประสานงาน ปัญหาและอุปสรรคใน

การประสานงาน และทักษะต่อการพัฒนาแนวทางการประสานงานระหว่างองค์กร โดยได้รวบรวมข้อมูลจากประชากรตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณ 8 องค์กร ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมผลการศึกษาพบว่าลักษณะการประสานงาน มีการประสานงานโดยใช้กิจกรรมหรืองาน เป็นอันดับแรกรองลงมาเป็นการประสานงานโดยแผนหรือข้อตกลง และการประสานงานโดยอาศัยความสัมพันธ์ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการประสานงานในทุกลักษณะและมีการเลือกใช้รูปแบบการประสานงานที่เหมาะสมกับกระบวนการทำงานของแต่ละ องค์กร สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการประสานงานนั้นมีทั้งในด้านงบประมาณ ระบบข้อมูล บุคลากร ระบบการติดตามและประเมินผล รวมทั้งระบบการทำงานตามลำดับ ในด้านทักษะต่อการพัฒนาแนวทางการประสานงานระหว่างองค์กร พบว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ต้องการให้พัฒนาแนวทางการประสานงานด้านการประชุม การประชาสัมพันธ์ การจัดตั้งคณะกรรมการกลาง การกำหนดสิทธิและภาระหน้าที่ และการติดต่อสื่อสารตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานต้องการระบบประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้การช่วยเหลือเด็ก บรรลุผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการศึกษา ควรปรับปรุงแนวทางการประสานงานใน 3 ระดับ

1) ระดับนโยบายเน้นให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลางร่วมประชุมปรึกษาหารือด้านนโยบายและแผนงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ โดยกำหนดบทบาทและภาระหน้าที่ของแต่ละองค์กรให้ชัดเจน แก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

2) ระดับบริหาร เน้นเรื่องบุคลากร และงบประมาณที่เพียงพอ มีการทำงานที่มีเป็นระบบ คล่องตัว มีการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย ทุกองค์กรสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้

3) ระดับปฏิบัติเน้นในเรื่องบุคลากรต้องมีความชำนาญและเชี่ยวชาญในการพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม มีการติดต่อสื่อสารที่เป็นรูปแบบไม่เป็นการทางการ รวมถึงมีการติดตามประเมินผลที่มีการร่วมกันปฏิบัติงานระหว่างองค์กรอย่างสม่ำเสมอ

ธีรพล วิชชุรังษี (2544: (1)-(2)) ศึกษาเรื่อง " ความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์ต่อจรรยาบรรณนักสังคมสงเคราะห์กับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์และปัจจัยที่มีผลต่อความเห็นของนักสังคมสงเคราะห์ต่อจรรยาบรรณนักสังคมสงเคราะห์ การปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 และเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ตลอดจนเป็นแนวทางและมาตรการในการควบคุมการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ให้เป็นไปตามจรรยาบรรณนักสังคมสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า นักสังคมสงเคราะห์มีความเห็นว่าจรรยาบรรณเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้เห็นว่า พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 มีความเหมาะสมต่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กล่าวโดยสรุป ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้กรอบแนวคิด สรุปได้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

รูปแบบการดำเนินงาน
(บทบาท)
มาตรฐานงานในฐานะนักวิชาชีพ

เด็กได้รับการคุ้มครองสิทธิ
ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม
บ.วิอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542

การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์
ในการสืบพยานเด็กร่วมกับทีม
สหวิชาชีพ

ขั้นทะเบียน ณ กระทรวงยุติธรรม

ผ่านการอบรมความรู้ตามหลักสูตร
ของกรมประชาสงเคราะห์ หรือ
กรมสุขภาพจิต

- ประโยชน์
- ความมีประสิทธิ-
ภาพของหลักสูตร

- หมวดความรู้ตามกฎกระทรวง
- การกระทำทารุณกรรมและ
การทอดทิ้งเด็ก
  - การบำบัดฟื้นฟูเด็ก
  - จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก
  - การทำงานแบบสหวิชาชีพ
  - เทคนิคการซักถามเด็ก
  - กฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
  - ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาและ
การสืบพยานในศาล
  - พยานหลักฐาน

มีความประพฤติและอัธยาศัย
เหมาะสม

ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
มาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการให้
คำปรึกษา/การสังคมสงเคราะห์

สำเร็จการศึกษาปริญญาทางด้านที่
กำหนดในกฎกระทรวง

ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

ไม่ได้สำเร็จการศึกษาปริญญาทาง
ด้านที่กำหนดในกฎกระทรวง

นักสังคมสงเคราะห์นักจิตวิทยา
อายุ 25 ปีขึ้นไป

เลขเรียกหนังสือ..... 12-05.6
เลขทะเบียน..... 5566
วันที่..... 22 ก.พ. 2545

3 การดำเนินงานในการเตรียมบุคลากรรองรับ การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542

การดำเนินการเตรียมความพร้อมบุคลากรรองรับการดำเนินงานนั้น ผู้ศึกษาจะนำเสนอให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานในเรื่องนี้ ทั้งในส่วนของแนวทางปฏิบัติงานที่ได้ระบุถึงอำนาจหน้าที่ของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์โครงการฝึกอบรมและรายละเอียดประเด็นการให้ความรู้ และจำนวนบุคลากรที่กรมประชาสงเคราะห์ได้ฝึกอบรม ตามเงื่อนไขและข้อกำหนดตามกฎหมายกระทรวงที่ได้ส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียน ณ กระทรวงยุติธรรม เพื่อให้มีคุณสมบัติครบถ้วนสามารถเข้าร่วมในระบบการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสาระสำคัญของประเด็นการเตรียมความพร้อมดังกล่าวข้างต้น มีดังนี้

1. แนวทางปฏิบัติของนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ในการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา

ตามมติที่ประชุมคณะทำงานพิจารณาร่างโครงการความร่วมมือระหว่างนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ ในการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2544 สำนักงานอัยการสูงสุดได้เห็นชอบแนวทางปฏิบัติงานในส่วนของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

1. หน้าที่หลักในการสอบถามปากคำเด็กทุกกรณีคือพนักงานสอบสวน

2. พนักงานสอบสวนต้องตั้งคำถามผ่านนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาเสมอ

3. นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยามีหน้าที่ขัดเกลาคำถามของพนักงานสอบสวนให้นุ่มนวล เหมาะกับเพศและวัยของเด็ก

4. นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ต้องตั้งคำถามตามประเด็นของพนักงานสอบสวนจนครบถ้วนแล้ว หากประสงค์จะถามคำถามเพิ่มเติมจึงให้ถามทีหลังได้แต่ต้องระบุว่าเป็นคำถามของนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา

5. เมื่อมีคำถามใดที่พนักงานสอบสวนโต้แย้งว่าไม่ควรถาม ให้คัดการถามคำถามนั้นแต่ให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำถามที่ไม่ได้ถามไว้ดังกล่าวรวมสำนวน

6. นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ต้องลงชื่อร่วมกับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในเอกสารคำให้การของเด็กในสำนวนการสอบสวน

2. โครงการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1. ความเป็นมา

1. พระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 15 กันยายน 2543 เป็นต้นไป กำหนดว่าการถามปากคำเด็กไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยาน ให้แยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมกับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมในการถามปากคำด้วย โดยนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

2. ผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา จะต้องผ่านการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องตามหลักสูตรที่กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขรับรอง โดยหลักสูตรอย่างน้อยต้องประกอบด้วยวิชาดังต่อไปนี้ คือ ความรู้ว่าด้วยการกระทำทารุณกรรมเด็กและการทอดทิ้งเด็ก การบำบัดฟื้นฟูเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก การทำงานแบบสหวิชาชีพเทคนิคในการ

ซ้กัถำมเด็ก ควำมรู้ว่ำด้วยกฎหมำยคุ้มครองสว้สดีภำพเด็ก ควำมรู้ว่ำด้วยข้ันตอนการดำเนนคดีอำณำและการส้บพยำนในศำส และควำมรู้ว่ำด้วยพยำนหลักรฐำน

3. กรมประชำสงเครำะห์มีนโยบำนที่จะพัฒนำบุคลำกรเพื่อเตรียมควำมพร้อมให้ท้นต่อการใช้บ้งค้บของกฎหมำย และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภำพ โดยกำหนดจะจัดฝึกอบรมให้บุคลำกรที่มีคุณสมบัต้ตามข้อกำหนด ท้งของกรมประชำสงเครำะห์และหน่วยงำนที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นห้่นส่วนในการดำเนนงำนเพื่อประชำคมส้งคมร่วมก้กัน โดยการอบรมในรุ่นที่ 2 เป็นต้นไป จะให้ควำมรู้เรื่องการให้คำปรึภษำแนะนำและการส้งคมสงเครำะห์ตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงข้อ 1 (2) ในช่วงแรกของการอบรมก่อนการอบรมให้ควำมรู้เรื่องส้บพยำนเด็กตามกฎหมำยใหม่ ตามข้อ 1 (4) ดำเนนการต่อเนื่องไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเตรียมควำมพร้อมและเป็นเงื่อนไขสำหรับผู้ที่ทำหน้าท้ที่นักส้งคมสงเครำะห์หรือนักจิตวิทยำตามประมวลกฎหมำยวิธีพิจารณำควำมอำณำ

2. เพื่อให้มีควำมรู้ ท้กษะ และประสพการณ้ในการดำเนนงำนเรื่องส้บพยำนเด็กตามกฎหมำยใหม่ ท้งควำมรู้ท้งด้ำนกฎหมำยเกี่ยวกับการคุ้มครองสว้สดีภำพเด็ก ข้ันตอนการดำเนนคดี การกระทำหำรอุณกรรมและทอดท้งเด็ก จิตวิทยำ และการส้งคมสงเครำะห์ จนสมำารถปฏิบัติงำนได้อย่างถูกต้องเหมำะสม

3. เพื่อให้มีควำมรู้ ควำมเข้ำใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับบหพำท และข้ันตอนการดำเนนงำนที่เกี่ยวข้องของนักส้งคมสงเครำะห์หรือนักจิตวิทยำ เรื่องการส้บพยำนเด็ก และโดยเฉพาะการท้งำนในระบบสหวิชำชีพ

4. เพื่อพัฒนำทัศนคติ คำนิยม และพฤติกรรมในการท้งำน ที่มุ่งเน้นหลักคุณธรรมจริยธรรม และผลกระทบถึงประชำชน

3. หลักรฐำนการฝึกอบรม ประกอบด้วยหมวดวิชำและห้วข้อวิชำที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 หมวดควำมรู้เกี่ยวกับกฎหมำย และข้ันตอนการดำเนนงำนที่เกี่ยวข้อง
21 ชั่วโมง

1) ควำมรู้ว่ำด้วยกฎหมำยคุ้มครองสว้สดีภำพเด็ก

3 ชั่วโมง

2) กระบวนการสืบสวนสอบสวน	3 ชั่วโมง
3) ความรู้ที่ช่วยขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาและ การสืบพยานในศาล	3 ชั่วโมง
4) ความรู้ที่ช่วยพยานหลักฐาน	3 ชั่วโมง
5) เทคนิคการซักถามพยาน	1.30 ชั่วโมง
6) กระบวนการสืบพยานไว้ก่อนฟ้อง	1.30 ชั่วโมง
7) การบันทึกภาพและเสียงของพยานซึ่งเป็นเด็ก	3 ชั่วโมง
8) การจำลองสถานการณ์สถานีตำรวจและศาลจำลอง	3 ชั่วโมง
3.2 หมวดความรู้เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์	15 ชั่วโมง
1) หลักการและวิธีการทำงานสังคมสงเคราะห์ เรื่องสืบพยานเด็กตามกฎหมายใหม่	3 ชั่วโมง
2) บทบาท ภารกิจ และขั้นตอนการทำงานของ นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาในการสืบพยานเด็ก	3 ชั่วโมง
3) เทคนิคการสัมภาษณ์และการให้คำปรึกษาแนะนำ	6 ชั่วโมง
4) การทำงานแบบสหวิชาชีพและการประสานทรัพยากร	3 ชั่วโมง
3.3 หมวดความรู้ที่ช่วยการกระทำทารุณกรรมเด็ก	24 ชั่วโมง
1) การคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง	6 ชั่วโมง
2) จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก	3 ชั่วโมง
3) เทคนิคในการซักถามเด็ก	6 ชั่วโมง
4) พยาธิสภาพและพฤติกรรมผิดปกติของเด็กที่ถูกกระทำ ทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง	3 ชั่วโมง
5) กระบวนการบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกกระทำทารุณและ ถูกทอดทิ้ง	3 ชั่วโมง
6) ความรู้เบื้องต้นทางการแพทย์และนิติเวช	3 ชั่วโมง
3.4 หมวดความรู้เสริมและอื่น ๆ	33 ชั่วโมง
1) การศึกษาดูงาน	3 ชั่วโมง
2) การพัฒนาบุคลิกภาพ	3 ชั่วโมง

3) ศิลปการป้องกันตัวเองเบื้องต้น	3 ชั่วโมง
4) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	6 ชั่วโมง
5) กิจกรรมพัฒนากาย	10 ชั่วโมง
6) การประเมินผลการฝึกอบรม/การทดสอบความรู้	5 ชั่วโมง
7) พิธีเปิดและปิดการฝึกอบรม	3 ชั่วโมง

รวมระยะเวลา 93 ชั่วโมง

4. วิธีการฝึกอบรม

เน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การฝึกภาคปฏิบัติ การจำลองสถานการณ์ การประชุมกลุ่ม การศึกษาโดยกลุ่ม การศึกษาดูงาน การบรรยาย การอภิปราย การสัมมนา และการทดสอบความรู้

5. กำหนดจัด

กำหนดจัดรุ่นละประมาณ 15 วันทำการ ณ ศูนย์พัฒนาการประชาสัมพันธ์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี (ในบริเวณสถานสงเคราะห์เยาวชนมูลนิธิมหาราชรังสิต - นครนายกคลอง 5 หมายเลขโทรศัพท์ 0 2771 1810 , 0 2577 2335 โทรสาร 0 2577 1810)

6. ผู้เข้าอบรม

6.1 คุณสมบัติของผู้เข้าอบรม

- 1) เป็นผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี
- 2) สำเร็จการศึกษาปริญญาทางด้านสังคมศาสตร์ ด้านจิตวิทยา แพทย์ศาสตร์ สาขากุมารเวชศาสตร์ สาขาจิตเวชศาสตร์ หรือสาขาจิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น หรือพยาบาลศาสตร์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช และเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาสาขาอื่น และเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) มีอัธยาศัย และความประพฤติเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

6.2 จำนวน รุ่นละ 40 คน

7. การคัดเลือกผู้เข้าอบรม

คณะกรรมการหลักสูตรการฝึกอบรมนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรมประชาสงเคราะห์ จะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือก

8. การวัดผลการศึกษา และสิทธิในการประกาศนียบัตร

8.1 การวัดผล แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ

1) ภาควิชาการ พิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาการฝึกอบรม โดยใช้วิธีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม และการศึกษาโดยกลุ่ม (Group Discussion)

2) ภาคพฤติกรรม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม และ การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรม

8.2 สิทธิในการรับประกาศนียบัตร

ผ่านการวัดผลการศึกษาในระดับที่น่าพอใจ และมีระยะเวลาศึกษาอบรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

9. งบประมาณดำเนินการ

ค่าใช้จ่ายก่อนและหลังการฝึกอบรม เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเข้ารับการฝึกอบรมเบิกจากต้นสังกัด ค่าใช้จ่ายระหว่าง การฝึกอบรม เป็นค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม พร้อมอาหารว่างและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ กองฝึกอบรมรับผิดชอบจัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน

10. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ผู้ประสานงานโครงการ กองฝึกอบรม โทรศัพท์ / โทรสาร 0 2282 7844 , 0 2628 2639 หรือ 0 2281 3199 ต่อ 6805

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

11.1 ผู้เข้าอบรมได้รับการเตรียมความพร้อม และมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในการดำเนินงานเรื่องการสืบพยานเด็กตามกฎหมายใหม่

11.2 ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการดำเนินงานเรื่อง สืบพยานเด็กตามกฎหมายใหม่จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรู้ เข้าใจ และเป็นไปอย่าง ถูกต้อง

11.3 ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ อย่างชัดเจนเกี่ยวกับบทบาท และ ขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง จนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

11.4 ผู้เข้าอบรมได้รับการพัฒนาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมในการทำงาน ที่มุ่งเน้นหลักคุณธรรมและจริยธรรม จนสามารถดำเนินงานในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ เด็กอย่างได้ผล

11.5 ผู้เข้าอบรมได้แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ระหว่างกันอย่างกว้างขวาง จนนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง และมีบรรยากาศของ ความเป็นมิตร

-----

3. รายละเอียดหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การเตรียมความพร้อมบุคลากรรองรับการปฏิบัติงานทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับสาระสำคัญของแต่ละหัวข้อในหลักสูตร ที่ได้กำหนดไว้เป็นกรอบสำหรับการให้ความรู้ในแต่ละด้านนั้น ได้กำหนดไว้ในแต่ละ หมวดความรู้ ตามรายละเอียด ดังนี้

1. หมวดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

1.1 หัวข้อวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้และเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเฉพาะสิทธิและหน้าที่ของบิดาและมารดาที่มีต่อบุตร หรือ สิทธิและหน้าที่ของบุตรที่มีต่อบิดามารดา รวมทั้งหน้าที่ของรัฐในการให้ความช่วยเหลือครอบครัวและการแทรกแซงเพื่อให้ความช่วยเหลือ

3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถระบุสภาพปัญหาที่ประสบว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดหรือขัดต่อกฎหมายหรือไม่ และทราบแนวทางเบื้องต้นในการหาหนทางแก้ปัญหา

ประเด็นสำคัญ

- ความหมายและความสำคัญ
- ประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อชีวิต ร่างกาย

เพศ และเสรีภาพ

● ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ลักษณะครอบครัว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของสามี ภรรยา บิดา มารดา และบุตร รวมทั้งการเพิกถอนอำนาจการปกครองหรือการตั้งผู้ปกครองตามกฎหมาย

- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294
- พระราชบัญญัติ มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง และ

เด็ก พ.ศ. 2540

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย

ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

1.2 หัวข้อวิชา สิทธิของเด็กและหญิงตามรัฐธรรมนูญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจในเรื่องสิทธิของเด็ก และสตรีตามมาตรฐานสากล และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และความเข้าใจในเรื่องสิทธิหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายอาญา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และเพศ

ประเด็นสำคัญ

● สิทธิของเด็กและสตรีตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกๆรูปแบบ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย

ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

1.3 หัวข้อวิชา กระบวนการสืบสวนสอบสวน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจในเรื่องขั้นตอนและวิธีการทำงานของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้และความเข้าใจเรื่องขั้นตอนและวิธีการทำงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน

3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ

ประเด็นสำคัญ

● บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญาดำเนินกฎหมายและแนวทางปฏิบัติงาน

● บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนตามกฎหมายและแนววิธีปฏิบัติ

● บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานอัยการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนวนการสอบสวนทางกฎหมาย และวิธีปฏิบัติงาน

● บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาในขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย การจำลองสถานการณ์

ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

1.4 หัวข้อวิชา ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาและการสืบพยานในศาล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในศาล โดยเฉพาะกระบวนการพิจารณาของศาลที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยาน
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ ของพนักงานอัยการ ทนายความ คู่ความ พยานและศาลในขั้นตอนการพิจารณาคดีอาญาชั้นศาล
3. เพื่อให้ผู้รับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาในขั้นตอนการพิจารณาคดีอาญาชั้นศาล

ประเด็นสำคัญ

- กระบวนการพิจารณาคดีของศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความต่าง ๆ และวิธีปฏิบัติในชั้นศาลของผู้ที่เกี่ยวข้อง
- บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของศาล พนักงานอัยการ และทนายความในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องและการพิจารณาคดีอาญา
- บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องและการพิจารณาคดีอาญา

วิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย การอภิปราย การจำลองสถานการณ์

ระยะเวลา

3 ชั่วโมง

1.5 หัวข้อวิชา ความรู้ด้วยพยานหลักฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจในวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาให้มีความน่าเชื่อถือจนสามารถใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้ในชั้นศาล
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอพยานหลักฐานดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลของพนักงานอัยการ

3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของภาวะการพิสูจน์ การกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหาโดยพยานหลักฐานที่สามารถรวบรวมได้

ประเด็นสำคัญ

- ประเภทของพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือที่มีผลในทางกฎหมาย

- หลักเกณฑ์และวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานตามกฎหมายและวิธีปฏิบัติ

ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

- หลักเกณฑ์การนำพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของศาลตามกฎหมายและวิธีปฏิบัติ

- การซักถามพยานโดยพนักงานสอบสวน การถามพยาน การซักถาม การค้น การตั้ง พยานในชั้นศาลโดย ศาล พนักงานอัยการ ทนายความและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

- บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ในการช่วยเหลือคุ้มครองเด็กซึ่งเป็นผู้เสียหายและพยานในชั้นศาล

วิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย การอภิปราย

ระยะเวลา

3 ชั่วโมง

1.6 เทคนิคการซักถามพยาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และวิธีการซักถามปากคำพยานบุคคลที่เป็นเด็กในชั้นสอบสวน การซักถาม ถามค้นและถามตั้งปากคำพยานบุคคลทั่วไปในชั้นศาล โดยพนักงานอัยการ ศาลหรือทนายความ

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาในการถามปากคำพยาน ซึ่งเป็นเด็กในชั้นพนักงานสอบสวน หรือการซักถามถามค้น หรือถามตั้งพยานซึ่งเป็นเด็กในชั้นพิจารณาคดีของศาล

3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และเข้าใจถึงวิธีการถ่ายทอดคำถามของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล หรือทนายความไปยังพยานซึ่งเป็นเด็ก

ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมอันจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจและตอบคำถามดังกล่าวได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และไม่กระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กซึ่งได้รับความเสียหาย

ประเด็นสำคัญ

- หลักเกณฑ์และวิธีการถามปากคำพยานบุคคลชั้นสอบสวนและชั้นศาล
- พัฒนาการและความพร้อมของเด็กในการตอบคำถาม
- วิธีการถามคำให้การ พยานซึ่งเป็นเด็ก
- การใช้อุปกรณ์ช่วยในการถามปากคำพยานเด็ก

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย

ระยะเวลา   2 ชั่วโมง

1.7 หัวข้อวิชา การบันทึกภาพและเสียงของพยานซึ่งเป็นเด็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์และวิธีการถามปากคำพยานซึ่งเป็นเด็กในลักษณะการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพ
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการบันทึกภาพและเสียงของพยาน ซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขใหม่
3. เพื่อให้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และความเข้าใจในหลักเกณฑ์และวิธีการนำเสนอพยานหลักฐานที่ได้บันทึกภาพและเสียงของพยานซึ่งเป็นเด็กไว้ต่อศาล เพื่อให้ศาลสามารถใช้เป็นหลักฐานรับฟังลงโทษจำเลย

ประเด็นสำคัญ

- ความสำคัญและจำเป็น
- หลักเกณฑ์และวิธีการบันทึกภาพและเสียงของพยานซึ่งเป็นเด็กในชั้นสอบสวนปากคำ
- การใช้อุปกรณ์พิเศษช่วยในการถามปากคำพยานซึ่งเป็นเด็ก

●วิธีการเก็บรักษาสื่อบันทึกภาพและเสียง รวมทั้งการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

วิธีการฝึกอบรม	การบรรยาย การศึกษาดูงาน
ระยะเวลา	3 ชั่วโมง

1.8 หัวข้อวิชา กระบวนการสืบพยานไว้ก่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการนำพยานซึ่งอาจยากแก่การนำมาสืบพยานหน้า เข้าเบิกความเป็นพยานต่อศาลไว้ก่อนการฟ้องคดีอาญาต่อศาล

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการสืบพยานซึ่งเป็นเด็กสว่างหน้าไว้ก่อน

ประเด็นสำคัญ

- หลักเกณฑ์และวิธีการนำพยานมาสืบสว่างหน้าไว้ก่อนตามกฎหมาย
- ประโยชน์ที่ได้รับจากการนำพยานมาสืบสว่างหน้า
- สภาพปัญหา และอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นกรณีนำพยานมาสืบสว่างหน้า หรือกรณีละเลยไม่นำพยานมาสืบไว้ก่อนสว่างหน้า

วิธีการฝึกอบรม	การบรรยาย การอภิปราย
ระยะเวลา	1 ชั่วโมง 30 นาที

หมวดที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์

2.1 หัวข้อวิชา หลักการและวิธีการทำงานสังคมสงเคราะห์เรื่องสืบพยานเด็กตามกฎหมายใหม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์ และศิลป์ในการทำงานสังคมสงเคราะห์ตามกระบวนการทางวิชาชีพที่เป็นมาตรฐานสากล

2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมรู้ และเข้าใจหลักการ และวิธีการทำงานสังคมสงเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ในการทำงานเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน ในสังคมอย่างได้ผล

ประเด็นสำคัญ

- ความหมาย และความสำคัญ
- แนวคิด และทฤษฎีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์
- หลักการและกระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์
- จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
- แนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิคทางสังคมสงเคราะห์ในการทำงานเรื่องสืบ

พยานเด็ก

วิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย การอภิปราย

ระยะเวลา

3 ชั่วโมง

2.2 บทบาท ภารกิจ และขั้นตอนการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์และ นักจิตวิทยาในการสืบพยานเด็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ และขั้นตอนการปฏิบัติงานของ นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาในการ ทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท และภารกิจที่จะต้องปฏิบัติจนนำไปสู่การปฏิบัติงานเรื่องสืบพยานเด็กได้อย่างรู้และ เข้าใจ และเป็นไปอย่างได้ผล

ประเด็นสำคัญ

- ความเป็นมา และความสำคัญ
- บทบาทและภารกิจของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ใน การทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก
- ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

- ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

- เทคนิคการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย การประชุมกลุ่ม
ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

2.3 หัวข้อวิชา จิตสำนึกและจรรยาบรรณในการทำงานสังคมสงเคราะห์ วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องของจิตสำนึก และจรรยาบรรณในการทำงานสังคมสงเคราะห์
2. เพื่อให้มีกรอบแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องเป็นไปตามบรรทัดฐานของกระบวนการทางวิชาชีพ

ประเด็นสำคัญ

- ความหมายและความสำคัญ
- การเป็นผู้มีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อสังคม
- จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์
- การตระหนักในบทบาทการทำงานเพื่อสังคม

วิธีการฝึกอบรม   บรรยาย

ระยะเวลา   2 ชั่วโมง

2.4 หัวข้อวิชา เทคนิคการสัมภาษณ์และการให้คำปรึกษาแนะนำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการที่สำคัญในการสัมภาษณ์และการให้คำปรึกษาแนะนำ
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการในการสัมภาษณ์และการให้คำปรึกษาแนะนำกับกลุ่มเป้าหมายเด็ก จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรู้ และเข้าใจ

ประเด็นสำคัญ

- ความหมายและความสำคัญ

- แนวคิด และหลักการที่สำคัญในการสัมภาษณ์และการให้คำปรึกษาแนะนำ
- ขั้นตอนและเทคนิคในการปฏิบัติงาน
- ข้อพึงปฏิบัติในการสัมภาษณ์และการให้คำปรึกษาแนะนำกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก

เป็นเด็ก

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ

ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

2.5 หัวข้อวิชา การทำงานในระบบสหวิชาชีพ และการประสานทรัพยากร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ อย่างชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจการทำงานในระบบสหวิชาชีพ โดยเฉพาะเทคนิควิธีการทำงาน และการสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อการประสานความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนดำเนินงานร่วมกัน

ประเด็นสำคัญ

- ความสำคัญ และความจำเป็น
- แนวคิดและหลักการในการทำงานระบบสหวิชาชีพ
- เทคนิคการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการประสานความร่วมมือดำเนินงาน

ระหว่างกัน

● แนวการประสานทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

● ข้อพึงตระหนักในการทำงาน

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย

ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

2.6 หัวข้อวิชา เทคนิคการจดบันทึกและสรุปผลการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการที่สำคัญและพึงตระหนักในการจดบันทึกผลการปฏิบัติงาน จนสามารถนำไปปรับใช้

ในการดำเนินงานและการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้เกี่ยวข้องได้อย่างละเอียด รอบคอบ และครอบคลุม

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเรื่อง สืบพยานเด็กได้อย่างได้ผลตามกระบวนการทางวิชาชีพ

ประเด็นสำคัญ

- ความสำคัญ และความจำเป็น
- หลักการที่สำคัญในการจดบันทึก และการรายงานผลการปฏิบัติงาน
- เทคนิคการจดบันทึกและการรายงานผลที่มีประสิทธิภาพ
- ข้อพึงระวังในการจดบันทึก และรายงานผลการดำเนินงานเรื่องสืบ

พยานเด็ก

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย

ระยะเวลา   2 ชั่วโมง

หมวดที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการกระทำทารุณกรรมและทอดทิ้งเด็ก

3.1 หัวข้อวิชา การพิสูจน์ทราบการกระทำทารุณกรรมและทอดทิ้งเด็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำทารุณกรรมและทอดทิ้งเด็ก จนสามารถนำไปปรับใช้ในการพิทักษ์และคุ้มครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม รู้และเข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการพิสูจน์ทราบการกระทำทารุณกรรมและทอดทิ้งเด็ก

ประเด็นสำคัญ

- ความหมาย และความสำคัญ
- สุขภาพกาย สุขภาพจิต พฤติกรรม และพัฒนาการที่ผิดปกติของเด็ก
- ขั้นตอนการดำเนินงานในการพิสูจน์ทราบ
- กรณีศึกษาในการพิสูจน์ทราบ

● ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย กรณีศึกษา

ระยะเวลา   6 ชั่วโมง

3.2 หัวข้อวิชา การค้นหาข้อเท็จจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้รู้และเข้าใจเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในการค้นหาข้อเท็จจริง

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับข้อพึงตระหนักในการค้นหาข้อเท็จจริง

ประเด็นสำคัญ

● ความสำคัญ และความจำเป็น

● ข้อมูลที่จำเป็นในการรับแจ้ง

● ประเด็นในการค้นหาข้อเท็จจริง เช่น การกระทำ ผู้กระทำ เด็กผู้เสียหาย

บุคคลที่เกี่ยวข้อง

● การออกแบบฟอร์มสำหรับบันทึกข้อเท็จจริง

วิธีการฝึกอบรม   บรรยาย อภิปราย ประชุมกลุ่ม

ระยะเวลา   6 ชั่วโมง

3.3 หัวข้อวิชา พยาธิสภาพและพฤติกรรมผิดปกติของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม และถูกทอดทิ้ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ และพฤติกรรมผิดปกติของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง จนสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่างรู้ และเข้าใจ

ประเด็นสำคัญ

● ความสำคัญ และความจำเป็น

●อาการและกลุ่มอาการของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง ได้แก่ สุขภาพกาย และสุขภาพจิต

●พฤติกรรมของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง

●สาเหตุของอาการและกลุ่มอาการดังกล่าว

●แนวทางในการบำบัดแก้ไขสุขภาพและพฤติกรรม

วิธีการฝึกอบรม   บรรยาย อภิปราย

ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

3.4 หัวข้อวิชา เทคนิคการซักถามเด็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้และเข้าใจเทคนิค และวิธีการในการซักถามเด็ก จนสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานอย่างได้ผล

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานเพื่อการซักถามเด็ก

ประเด็นสำคัญ

●ความหมาย และความสำคัญ

●สุขภาพครอบครัว

●สาเหตุที่เด็กไม่พูดในกระบวนการซักถามเด็ก และวิธีการแก้ไข

●เทคนิคการซักถามเด็ก

●การแสดงบทบาทสมมุติในการซักถามเด็ก

วิธีการฝึกอบรม   บรรยาย การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมุติ

ระยะเวลา   6 ชั่วโมง

3.5 หัวข้อวิชา การคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับข้อพึงปฏิบัติ และ พึงตระหนัก ในการดำเนินงานเพื่อการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรม และถูกทอดทิ้ง

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถดำเนินการในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมและถูกทอดทิ้งได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

ประเด็นสำคัญ

- ความสำคัญ และความจำเป็น

- เงื่อนไขที่สร้างหลักประกันให้เด็กที่ถูกทารุณกรรม และถูกทอดทิ้ง ได้แก่ หลักประกันเมื่อเด็กอยู่บ้าน เมื่อเด็กแยกออกจากครอบครัว กลไกในการแยกเด็กภายใต้กฎหมายใหม่ และการแก้ปัญหาเมื่อเด็กต้องการอยู่กับครอบครัว หรือครอบครัว ต้องการให้เด็กกลับ

- การคุ้มครองบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาทิ พี่น้องที่เกี่ยวข้อง พี่น้องที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกับเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง พ่อแม่ของเด็กที่ถูกทารุณกรรม

- การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง ได้แก่ อาการพฤติกรรม สาเหตุของอาการ สาเหตุของพฤติกรรมและการวางแผนทางแก้ไข

วิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย การอภิปราย กรณีศึกษา

ระยะเวลา

6 ชั่วโมง

3.6 หัวข้อวิชา กระบวนการบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้รู้และเข้าใจ กระบวนการบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม และถูกทอดทิ้ง จนสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และเหมาะสม

ประเด็นสำคัญ

- ความสำคัญ และความจำเป็น

- กระบวนการบำบัดฟื้นฟู

- บทบาทนักสังคมสงเคราะห์ในการบำบัดฟื้นฟู

- ใครคือผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ ตั้งแต่เริ่มต้น จนสิ้นสุด

กระบวนการและบุคคลผู้นั้น จะมีบทบาทอย่างไรบ้าง

วิธีการฝึกอบรม	การบรรยาย การประชุมกลุ่ม
ระยะเวลา	3 ชั่วโมง

3.7 หัวข้อวิชา จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รู้ และเข้าใจพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมสติปัญญา และการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ของเด็กแต่ละช่วงวัย
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม รู้และเข้าใจเกี่ยวกับ จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก จนสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างรู้ และเข้าใจ

ประเด็นสำคัญ

- ความหมายและความสำคัญ
- พัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ของเด็กในแต่ละช่วงวัย
- พัฒนาการทางด้านเพศ และจิตใจของเด็ก
- จิตวิทยาปกติ และแนวทางเบื้องต้นในการแก้ไข

วิธีการฝึกอบรม	การบรรยาย การอภิปราย
ระยะเวลา	3 ชั่วโมง

4. หมวดความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.1 หัวข้อวิชา ความรู้เบื้องต้นทางการแพทย์ และนิติเวช

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้น ทางทางการแพทย์ และนิติเวชที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับทราบแนวทางการพิสูจน์หลักฐานทางการแพทย์ จนนำไปสู่การประสานความร่วมมือในการทำงานอย่างรู้ และเข้าใจ

ประเด็นสำคัญ

- ความสำคัญ และความจำเป็น
- ความรู้เกี่ยวกับกายวิภาค

● ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานทางการแพทย์ และนิติเวชที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์และเก็บรวบรวมหลักฐาน

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย
ระยะเวลา   3 ชั่วโมง

4.2 หัวข้อวิชา บทบาทหญิงชาย (GENDER STUDY)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้รู้และเข้าใจอย่างถูกต้อง ชัดเจน เกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในสังคมที่เป็นสากล
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม นำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับไปปรับใช้ในการทำงานเรื่องสืบพยานเด็กได้อย่างปราศจากอคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย

ประเด็นสำคัญ

- ความหมายและความสำคัญ
- บทบาทหญิงชายในสังคม
- ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย
- ข้อพึงตระหนักเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในการทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก

วิธีการฝึกอบรม   การบรรยาย การอภิปราย
ระยะเวลา   1 ชั่วโมง 30 นาที

4.3 หัวข้อวิชา การศึกษาดูงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการทำงานเรื่องการสืบพยานเด็ก
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้รู้ และเข้าใจ เกี่ยวกับสถานที่ และสถานการณ์จริงในการทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก จนเกิดความคุ้นเคยนำไปสู่การปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นสำคัญ

- การเข้าร่วมสังเกตการณ์การพิจารณาคดี

● การศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติการใช้ห้องสืบพยาน

วิธีการฝึกอบรม การสังเกตการณ์ การฝึกปฏิบัติ การเข้าเยี่ยมชมสถานที่
ระยะเวลา 6 ชั่วโมง

โครงการฝึกอบรมและรายละเอียดหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น เป็นข้อมูลที่กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดทำขึ้น และผ่านการเห็นชอบของคณะกรรมการฯ ที่กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งโครงการดังกล่าวนอกจากจะใช้เตรียมบุคลากรในส่วนที่กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการเองแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้เสนอหลักสูตรให้กรมประชาสงเคราะห์รับรอง ยังได้นำไปใช้เป็นต้นแบบหลักสูตร สำหรับการดำเนินงานฝึกอบรมของหน่วยงานนั้นๆ ด้วย

อย่างไรก็ตามโครงการฝึกอบรมของกรมประชาสงเคราะห์ มีจำนวนหัวข้อวิชา วิธีการฝึกอบรมและพัฒนา และจำนวนชั่วโมงการอบรม มากกว่าที่ได้กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกำหนดไว้อย่างน้อยต้องมี 8 หัวข้อวิชา รวม 36 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากกรมประชาสงเคราะห์ได้ศึกษาความต้องการของผู้อยู่ในข่ายเข้าอบรมถึงประเด็นที่ต้องการได้รับความรู้เพื่อให้สามารถเข้าร่วมกระบวนการทำงานได้อย่างรู้และเข้าใจ การศึกษาครั้งนี้จึงได้เน้นศึกษาวิเคราะห์ถึงหลักสูตรที่กรมประชาสงเคราะห์ใช้อบรม เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องกับการดำเนินงานในสถานการณ์จริงดังกล่าว

4. ข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานมีกรอบแม่ข่ายที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

รุ่นที่	ข้อมูลผู้ผ่านการอบรม			ผู้ต้องผ่านการอบรมตามข้อกำหนดในร่างกฎกระทรวงข้อ 1 (2)	การจัดส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียนที่กระทรวงยุติธรรม
	บร.ก. ปส.	ส่วนราชการอื่น	องค์การภาคเอกชน		
รุ่นที่ 1 จัดดำเนินการระหว่างวันที่ 25 เมษายน 2543 ณ ห้องประชุม สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท กทม. จำนวนผู้ผ่านการอบรม 37 คน	- ส่วนกลางสังกัดกองต่าง ๆ 27 คน - ส่วนภูมิภาค 8 จังหวัด 8 คน รวม 35 คน	ไม่มี	- สหทัยมูลนิธิ 1 คน - มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก 1 คน รวม 2 คน	ไม่มี	- จำนวนที่ส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียน 37 คน - รหัสผู้ผ่านการอบรม SW 001/0001/2543 ถึง SW 001/0037/2543
รุ่นที่ 2 จัดดำเนินการระหว่างวันที่ 2-21 กรกฎาคม 2543 ณ ศูนย์พัฒนาการประชาสงเคราะห์ จ.ปทุมธานี จำนวนผู้ผ่านการอบรม 35 คน	- ส่วนภูมิภาค 30 คน จาก 19 จังหวัด รวม 30 คน	ไม่มี	- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก 2 คน - สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี 3 คน รวม 5 คน	- จำนวน 6 คน ปส. 4 คน เอกชน 2 คน	- ส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียน จำนวน 35 คน - รหัสผู้ผ่านการอบรม SW 002/0038/2543 ถึง SW 002/0072/2543

วันที่	ข้อมูลผู้ผ่านการอบรม			ผู้ที่ต้องผ่านการอบรมตามข้อกำหนดในร่างกฎกระทรวงข้อ 1 (2)	การจัดส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียนที่ กระทรวงยุติธรรม
	ชรก. ปส.	ส่วนราชการอื่น	องค์การภาคเอกชน		
วันที่ 3 จัดดำเนินการระหว่าง วันที่ 7-24 สิงหาคม 2543 ณ ศูนย์พัฒนาการ ประชาสงเคราะห์ จ.ปทุมธานี จำนวนผู้ผ่านการอบรม 40 คน	ชรก. ปส. -ส่วนภูมิภาค 14 คน จาก 14 จังหวัด และ ชรก.ในพื้นที่จ.ปทุมธานี รวม 28 คน	-กรมสามัญศึกษา 3 คน -สถานพินิจและ คุ้มครองเด็ก 3 คน -รพ.ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต 1 คน รวม 7 คน	-มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิ เด็ก 1 คน -มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนา บุคคล 2 คน -โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิวิทยา 1 คน -โรงเรียนมูลนิธิชัยภูมิวิทยา 1 คน รวม 5 คน	-จำนวน 6 คน ปส. 4 คน เอกชน 2 คน	-ที่ส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียน จำนวน 29 คน -รหัสผู้ผ่านการอบรม sw 003/0073/2543 ถึง sw 003/0112/2543
วันที่ 4 จัดดำเนินการระหว่าง วันที่ 4-14 กันยายน 2543 ณ ห้องประชุมปรภณ อังคศิรินทร์ และ โรงแรมปริ้นซ์ พาเลซ จำนวนผู้เข้าอบรม 45 คน	-ส่วนภูมิภาค 39 คน จาก 39 จังหวัด รวม 39 คน	-โรงพยาบาลชัยภูมิ- รัชท์ จ.ปทุมธานี 3 คน รวม 3 คน	-มูลนิธิศิริวัฒนา เซสเซียร์ 2 คน -มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนา บุคคล 1 คน รวม 3 คน	-จำนวน 3 คน ปส. 2 คน เอกชน 1 คน	-ส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียน จำนวน 45 คน -รหัสผู้ผ่านการอบรม sw 004/0113/2543 ถึง sw 004/0157/2543

รุ่นที่	ข้อมูลผู้ผ่านการอบรม			ผู้ที่ต้องผ่านการอบรมตามข้อกำหนดในร่างกฎกระทรวงข้อ 1 (2)	การจัดส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียนที่กระทรวงยุติธรรม
	ขรก. ปส.	ส่วนราชการอื่น	องค์การภาคเอกชน		
รุ่นที่ 5 จัดดำเนินการระหว่างวันที่ 16-31 ตุลาคม 2543 ณ ศูนย์พัฒนาการประชาสัมพันธ์ ประชาชนสงเคราะห์ จ.ปทุมธานี จำนวนผู้ผ่านการอบรม 54 คน	ส่วนกลาง 13 คน ส่วนภูมิภาค 27 คน จาก 25 จังหวัด รวม 40 คน	-โรงพยาบาลพระปกเกล้า จ.จันทบุรี -โรงพยาบาลธรรมศาสตร์ จ.ปทุมธานี -ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ จ.ปทุมธานี กรมราชทัณฑ์ รวมทั้งสิ้น 3 คน	-มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก 2 คน -มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล 2 คน -เสถียรธรรมสถาน 2 คน -สหทัยมูลนิธิ 1 คน -มูลนิธิดวงประทีป 1 คน -โครงการบ้านเพื่อนเด็ก 1 คน -สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี 2 คน รวม 11 คน	-จำนวน 17 คน ปส. 15 คน เอกชน 2 คน	-ที่ส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียนจำนวน 52 คน (กองนิติการ 2 คน อบรมเพื่อเป็นที่ปรึกษา) -รหัสผู้ผ่านการอบรม sw 005/0158/2543 ถึง sw 005/0211/2543

รุ่นที่	ข้อมูลผู้ผ่านการอบรม			ผู้ที่ต้องผ่านการอบรมตามข้อกำหนดในร่างกฎกระทรวงข้อ 1 (2)	การจัดส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียนที่กระทรวงยุติธรรม
	ชชก. ปส.	ส่วนราชการอื่น	องค์การภาคเอกชน		
รุ่นที่ 6 จัดดำเนินการระหว่างวันที่ 15-29 พฤศจิกายน 2543 ณ ศูนย์พัฒนาการประชาสัมพันธ์ จ.ปทุมธานี จำนวนผู้ผ่านการอบรม 54 คน	ชชก. ปส. -ส่วนกลาง 3 คน -ส่วนภูมิภาค 43 คน จาก 30 จังหวัด รวม 46 คน	-รร.บ้านสร้างแก้ว จ.อุบลราชธานี 1 คน -รร.บ้านหินตาล จ.ระนอง -โรงเรียนจังหวัดลำพูน 1 คน -สถานพิณิจ จังหวัดร้อยเอ็ด 1 คน -ศาลครอบครัวและเยาวชน จ.ขอนแก่น 1 คน จาก 5 จังหวัด รวม 5 คน	-มูลนิธิปวีณาหงสกุล เพื่อเด็กและสตรี 1 คน -มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล 1 คน -สหทัยมูลนิธิ 1 คน รวม 3 คน	-จำนวน 19 คน ปส. 15 คน ส่วนราชการอื่น 3 คน ภาคเอกชน 1 คน	-ที่ส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียน จำนวน 54 คน -รหัสผู้ผ่านการอบรม SW 006/0212/2543 ถึง SW 005/0265/2543
รุ่นที่ 7 จัดดำเนินการระหว่างวันที่ 11-21 ธันวาคม 2544 ณ ศูนย์พัฒนาการประชาสัมพันธ์ จ.ประจวบคีรีขันธ์ จำนวนผู้ผ่านการอบรม 36 คน	-ส่วนกลาง 5 คน -ส่วนภูมิภาค 31 คน จาก 26 จังหวัด รวม 36 คน	-	-	-จำนวน 9 คน ปส. 9 คน	-ส่งรายชื่อไปขึ้นทะเบียน จำนวน 36 คน -รหัสผู้ผ่านการอบรม SW 007/0265/2544 ถึง SW 007/0301/2544

5. สถิติคดีการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 (ตั้งแต่วันที่ 15 ก.ย. 2543 – 30 ก.ย. 2544)

กรุงเทพมหานคร		ส่วนภูมิภาค	
ผลการปฏิบัติงานในชั้นสอบสวน		ผลการปฏิบัติงานในชั้นสอบสวน	
จำนวนคดี	5,332 คดี	จำนวนคดี	18,676 คดี
- คดียาบ้า	3,069 คดี	- คดียาเสพติด	9,973 คดี
- คดีลักทรัพย์	550 คดี	- คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	2,551 คดี
- คดีทำร้ายร่างกาย	278 คดี	- คดีทำไม่เสียทรัพย์	1,831 คดี
- คดีข่มขืน	183 คดี	- คดีทำร้ายร่างกาย	1,277 คดี
- คดีอื่น ๆ	1,055 คดี	- คดีจราจร	186 คดี
		- คดีอื่น ๆ	2,855 คดี
ผลการปฏิบัติงานในชั้นพิจารณาคดีของศาล		ผลการปฏิบัติงานในชั้นพิจารณาคดีของศาล	
จำนวนคดี	612 คดี	จำนวนคดี	1,150 คดี
- คดียาเสพติด	99 คดี	- คดียาเสพติด	359 คดี
- คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	345 คดี	- คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	570 คดี
- คดีทำไม่เสียทรัพย์	43 คดี	- คดีทำไม่เสียทรัพย์	115 คดี
- คดีทำร้ายร่างกาย	40 คดี	- คดีทำร้ายร่างกาย	48 คดี
- คดีจราจร	2 คดี	- คดีจราจร	6 คดี
- คดีอื่น ๆ	83 คดี	- คดีอื่น ๆ	52 คดี
จำนวนนักจิตวิทยาหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์		จำนวนนักจิตวิทยาหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์	
จำนวนรวม	128 ราย	จำนวนรวม	620 ราย
- ส่งกิจกรรมประชาสงเคราะห์	35 ราย	- ส่งกิจกรรมประชาสงเคราะห์	198 ราย
- ส่งกักตมหน่วยงานอื่น ๆ	93 ราย	- ส่งกักตมหน่วยงานอื่น ๆ	422 ราย

* (ข้อมูล ณ 14 สิงหาคม 2544)

* (ข้อมูล ณ 14 สิงหาคม 2544)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ากรมประชาสงเคราะห์ได้ใช้หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว เตรียมความพร้อมบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการดำเนินงานทั้งข้าราชการกรมประชาสงเคราะห์ ข้าราชการส่วนราชการอื่น และบุคลากรขององค์กรภาคเอกชน ทั้งนี้ ไม่จัดเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เข้าอบรม โดยได้ดำเนินการจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนจากองค์กรยูนิเซฟ และใช้งบประมาณของกรมประชาสงเคราะห์เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพื่อไม่ให้เป็นการกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการดำเนินงานตั้งแต่เดือนเมษายน 2543 ถึงธันวาคม 2544 มีผู้ผ่านการอบรมไปแล้ว 301 คน แยกเป็นข้าราชการกรมประชาสงเคราะห์ 254 คน ข้าราชการสังกัดหน่วยงานอื่น 18 คน และบุคลากรขององค์กรภาคเอกชน รวม 29 คน สำหรับสถิติในการเข้าร่วมสอบปากคำเด็กนั้น ผลการปฏิบัติงาน ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2544 ในชั้นสอบสวนมีจำนวน 24,008 คดี ในชั้นการพิจารณาของศาล รวม 1,762 คดี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องมิติใหม่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก : การเตรียมความพร้อมของนักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน จากผู้บังคับบัญชาของผู้ผ่านการอบรม จากผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รุ่น 1 - 6 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม การประเมินผลโครงการการจัดสัมมนา และการสนทนากลุ่ม และจากประสบการณ์ของผู้ศึกษาในฐานะผู้กำกับดูแลการดำเนินงานของหลักสูตร ตั้งแต่ช่วงแรกของการดำเนินงาน รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาหลักสูตรฯ ดังกล่าวของกรมประชาสงเคราะห์สามารถสรุปวิเคราะห์ผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.1 ความเป็นประโยชน์ของหัวข้อวิชากับภารกิจที่ต้องปฏิบัติจริง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรของผู้เกี่ยวข้องในประเด็นความเป็นประโยชน์ของหัวข้อวิชาต่อภารกิจที่ปฏิบัติ สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1) หัวข้อวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร " มีประโยชน์ " ต่อการปฏิบัติงานจริง โดยหัวข้อวิชาที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ หัวข้อเทคนิคการซักถามเด็ก เทคนิคการซักถามพยาน เทคนิคการสัมภาษณ์และการให้คำปรึกษาแนะนำ หลักการและวิธีการทำงานสังคมสงเคราะห์เรื่องสืบพยานเด็ก การคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง

และกระบวนการสืบสวนสอบสวน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม 8 หัวข้อวิชาที่กำหนดไว้ตามกฎกระทรวง จากการศึกษาว่าทุกหัวข้อวิชามีประโยชน์ในระดับมากต่อการปฏิบัติงาน

2) การประเมินผลตนเองของผู้ผ่านการอบรม ในด้านองค์ความรู้ ทักษะ ทักษะคิด โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นข้อมูลที่ได้ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้ผ่านการอบรม

การประเมิน						ค่าเฉลี่ย (X̄)
	5	4	3	2	1	
ความรู้ในการปฏิบัติงาน	12 (7.14)	101 (60.12)	52 (30.96)	3 (1.78)	-	3.73
ทักษะในการปฏิบัติงาน	12 (7.14)	88 (52.38)	59 (35.12)	9 (5.36)	-	3.61
ทัศนคติต่อการทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	86 (39.28)	75 (44.64)	27 (16.08)	-	-	4.23

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า หลังจากผ่านการอบรมองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ " ค่อนข้างมาก " ทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก สำหรับทัศนคติในการทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อยู่ในระดับ " มาก " ซึ่งจากการพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้านพบข้อมูลดังนี้

● ด้านความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ

1. เทคนิคการสัมภาษณ์ / การซักถามเด็ก
2. ความรู้ด้านจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก

3. ความรู้ด้านกฎหมาย อาทิ กฎหมายอาญา / อาชญาวิทยา / กฎหมายเกี่ยวกับเพศ กฎหมายด้านผู้หญิงและเด็ก

4. ความรู้ในเรื่องขั้นตอนและกระบวนการสอบสวน

5. การทำงานแบบสหวิชาชีพ

6. ความรู้ด้านการสังคมสงเคราะห์

7. ความรู้เบื้องต้นด้านนิติเวช เช่น ลักษณะของเด็กที่ถูกกระทำ

8. การประยุกต์หลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น สังคหวัตถุ 4.

พรหมวิหาร 4

9. ความรู้เรื่องสิทธิเด็กและคุ้มครองสวัสดิการเด็ก

10. จรรยาบรรณของนักสังคมสงเคราะห์

●ด้านทักษะที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด มีดังนี้

1. ทักษะการสัมภาษณ์ / การซักถาม

2. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ

3. ทักษะการสื่อสาร เช่น การฟัง, สังเกต, การสรุปความ

4. ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

5. ทักษะการประสานงาน

อย่างไรก็ตามทักษะที่ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีดังนี้

1. ทักษะในการบริหารจัดการ

2. ทักษะในการทำงานเป็นทีม-สหวิชาชีพ

3. ทักษะในการสัมภาษณ์

4. ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

5. ทักษะการสื่อสาร

●ด้านทัศนคติ ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีทัศนคติในการทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ / ความยุติธรรม และความเป็นกลาง

2. ความเสียสละ และการเข้าใจผู้อื่น
3. ทักษะที่ดีต่อการทำงานในระบบสหวิชาชีพ
4. ตระหนักในจรรยาบรรณของนักสังคมฯ มีจิตสำนึก
5. เข้าใจในปรากฏการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน
6. การยอมรับในความแตกต่างของบุคคล
7. เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
8. การทำงานโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กจะได้รับ
9. การทำงานให้ครบตามกระบวนการ

จากผลการศึกษาในด้านทัศนคติของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์พบว่า เพื่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานร่วมกันในระบบสหวิชาชีพ และบุคคลแวดล้อม ควรส่งเสริมและพัฒนาทัศนคติในการทำงาน เรื่อง สืบพยานเด็ก ดังนี้

ทัศนคติต่อตนเอง

- การสร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพและศักยภาพของตนเอง แต่ต้องอยู่ในความพอดีที่ไม่เป็นปัญหาต่อการทำงานกับสหวิชาชีพอื่น
- ทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน
- การทำงานด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบไม่ใช่ทำตามหน้าที่ แต่ทำเพื่อคุ้มครองพิทักษ์สิทธิเด็ก

- มีความเป็นกลาง ยึดหลักความเสมอภาค

ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมสหวิชาชีพ

- การสร้างบรรยากาศของความเป็นมิตร ในการทำงานร่วมกัน
- การยอมรับในความแตกต่าง

ทัศนคติต่อตัวเด็ก

- เด็กเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก ไม่เลือกปฏิบัติ

ทัศนคติต่อองค์กร

- ลดอคติและความขัดแย้งภายในองค์กร

1.2 ประสิทธิภาพของหลักสูตรต่อการทำงานในบทบาทผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรในการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงาน และผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสรุปข้อมูลในแต่ละด้านได้ ดังนี้

1. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

- หน่วยงานของกรมประชาสงเคราะห์ เป็นที่รู้จักได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญ เห็นคุณค่าเพิ่มขึ้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในบทบาทการดำเนินงานเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

- บุคลากรในหน่วยงาน โดยเฉพาะนักสังคมสงเคราะห์ มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองเด็ก และการดำเนินงานทางกระบวนการยุติธรรมจนเป็นที่ยอมรับเพิ่มมากขึ้น

- การทำงานในระบบสหวิชาชีพ ทำให้บุคลากรเกิดความรู้ในหลายสาขา โดยเฉพาะการทำงานในกระบวนการยุติธรรม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิด มุมมองการทำงานระหว่างกันอย่างหลากหลายสาขาวิชาชีพและเป็นไปอย่างกว้างขวางเป็นการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทการดำเนินงานแตกต่างไปจากรูปแบบเดิม, ที่เคยปฏิบัติ

- การเข้าร่วมปฏิบัติงานเป็นการที่นักสังคมสงเคราะห์มีภารกิจเพิ่มจากงานประจำทำให้งานล้นมือ ส่งผลถึงประสิทธิภาพของงาน และความเข้าใจจากบุคคลแวดล้อมที่ยังไม่เข้าใจ รวมทั้งบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์นั้นยังมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

2. การยอมรับของบุคคลแวดล้อม

- นักสังคมสงเคราะห์ได้รับการยอมรับในการดำเนินงานเรื่องสืบพยานเด็กภายหลังผ่านกระบวนการ โดยเฉพาประเด็นจิตสำนึกความรับผิดชอบในการทำงานฐานะนักวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ การปฏิบัติตามระเบียบวินัย การวางตัว และการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เป็นไปอย่างมีบรรยากาศของความเป็นมิตรและสามารถประสานการดำเนินไปอย่างดี

- ด้านการยอมรับผลการปฏิบัติงานจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักสังคมสงเคราะห์มีความคิดเห็นว่าตนเองได้รับการยอมรับจากบุคคลแวดล้อม อาทิ ทีมสหวิชาชีพ ผู้บังคับบัญชา ผู้รับบริการโดยเห็นว่าได้รับการยอมรับจากผู้รับบริการมากที่สุด รองลงมาเป็นพนักงานสอบสวน อัยการ ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ตามลำดับ

3. สิ่งที่ได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า นักสังคมสงเคราะห์จะได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้เข้าร่วมกระบวนการทำงาน โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำ ข้อชี้แนะในการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน กำลังใจ และพาหนะเดินทาง เพื่อปฏิบัติหน้าที่

4. ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องพบว่าปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน สรุปได้ดังนี้

- 1) การนัดหมายเวลา ส่วนใหญ่จะไม่ตรงตามกำหนดนัดหมาย ทำให้เสียเวลารอคอยมาก
- 2) สถานที่ตามปากคำเด็กไม่เหมาะสม มีเสียงรบกวน ไม่เป็นสัดส่วน อยู่ไกล และวัสดุอุปกรณ์ เครื่องประกอบการทำงานไม่พร้อม
- 3) ไม่มีพาหนะสำหรับใช้เดินทางไปยังสถานที่สอบปากคำ ทำให้บางครั้งไม่สามารถไปร่วมตามปากคำได้ หรือบางครั้งไปได้แต่ไปไม่ทันเวลา
- 4) นักสังคมสงเคราะห์มีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบอยู่มาก การทำงานเรื่องนี้ทำให้มีภารกิจเพิ่ม ซึ่งส่งผลกระทบต่องานประจำทำให้ล่าช้า และประสิทธิภาพลดลง เนื่องจากความเครียด
- 5) การทำงานเรื่องสืบพยานเด็กของผู้เกี่ยวข้องยังไม่เป็นระบบ ขาดความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน ทำให้ค่อนข้างอึดอัด
- 6) พนักงานสอบสวน บางส่วนไม่เข้าใจกระบวนการทำงานในระบบสหวิชาชีพ โดยเฉพาะไม่เข้าใจบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ จึงไม่ให้ความสำคัญและมองว่าเป็นการเสียเวลา
- 7) นักสังคมสงเคราะห์มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

8) องค์กรความรู้ในการทำงานกับเด็ก ในเชิงลึกยังมีน้อย เช่น กรณีเด็กที่ถูกกระทำอายุยังน้อย แนวการสืบค้นข้อเท็จจริงจากเด็ก หรือเด็กที่มีปัญหาทางด้านสติปัญญา เป็นต้น รวมทั้งการขาดความเข้าใจเรื่องข้อกำหนดอย่างชัดเจน

5. คุณลักษณะของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาที่เหมาะสม การศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ควรต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการประสานงาน ทำงานเป็นทีม ฉลาด มีไหวพริบ มีความรับผิดชอบ รู้กาลเทศะ

2) มีลักษณะความเป็นผู้นำ วิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าตัดสินใจ และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี รวมทั้งมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

3) มีความเมตตา กรุณา ใจเย็น สุขุม รวมทั้งมีคุณธรรม และความยุติธรรม

4) มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเด็ก มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก และจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก

5) มีจิตสำนึก จิตและวิญญานในการทำงานเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก มีความพร้อมและความเสียสละในการทำงาน

6) มีความรู้ในหลักกฎหมายและขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

7) มีความรู้ ความเข้าใจอย่างดี ในการทำงานระบบสหวิชาชีพ และการทำงานเป็นทีม

8) สำเร็จการศึกษาด้านสังคมสงเคราะห์ หรือจิตวิทยา มาโดยตรง และมีความรอบรู้ในหลักการทางวิชาชีพ และบทบาทหน้าที่ของตนเอง

9) มีจุดยืน และหลักการในการทำงาน เช่น การตระหนักถึงเรื่องสิทธิเด็ก คัดค้านการเป็นมนุษย์ การรักษาความลับ ความมีเหตุผล เป็นกลาง และเป็นตัวของตัวเอง

10) มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ รวมทั้งมีสุขภาพจิต และสุขภาพร่างกายแข็งแรง

6. การบริหารจัดการระบบการทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก

จากการศึกษา วิเคราะห์ พบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดเพื่อให้การปฏิบัติงาน เรื่องสืบทอดเด็กเป็นไปด้วยความราบรื่นและได้ผล มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ควรจัดอบรมทีมสหวิชาชีพ เพื่อสร้างความเข้าใจในบทบาท ภารกิจ และแนวการปฏิบัติงานร่วมกัน

2) สถานที่สำหรับการสอบปากคำเด็ก ควรมีความเหมาะสม เป็นสัดส่วน และมีความพร้อมด้านอุปกรณ์รองรับการดำเนินงาน

3) บุคคลแวดล้อม เช่น ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานต้องให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งให้การยอมรับและเข้าใจในบทบาท การปฏิบัติงาน

4) จัดอบรมผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์เพิ่มเพื่อเสริมการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปอย่างเพียงพอ

5) ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับค่าตอบแทนตามที่ระบียบฯ กำหนด เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ

6) วางระบบการบริหารจัดการ ในการทำงาน เช่น กำหนดศูนย์ประสานงาน การจัดแบ่งพื้นที่ในการปฏิบัติงาน กำหนดรูปแบบการแจ้งให้เข้าร่วมการปฏิบัติงาน เป็นต้น

7) ควรจัดหลักสูตรอบรมความรู้เพิ่มเติมให้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้โดยสนับสนุนเอกสารความรู้ทางวิชาการ เป็นต้น

2. ประเด็นเกี่ยวกับการกำหนด และพัฒนามาตรฐานเบื้องต้นของการดำเนินงาน

จะทำการศึกษาใน 2 ประเด็นหลัก คือ การกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และการพัฒนามาตรฐานงานในฐานะนักวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ผลการศึกษาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น มีดังนี้

2.1 การกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การกำหนดรูปแบบการดำเนินของนักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลในประเด็นของแนว การดำเนินงาน และบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในชั้นสอบสวน ในชั้นการพิจารณาของศาล รูปแบบของศูนย์ประสานงาน เพื่อเป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการ รวมทั้งรูปแบบในการบำบัดฟื้นฟูเด็ก ข้อมูลที่ได้สรุปผล ดังนี้

1. ขั้นตอนการแจ้งนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ให้เข้าร่วมการปฏิบัติงาน กรณีตัวอย่างของการดำเนินงานในเขตกรุงเทพมหานคร มีรูปแบบการดำเนินงาน ดังนี้

1) พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ และทนายความ ถึงวัน เวลา และสถานที่การร่วมถามปากคำเด็ก ในคดีอาญาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 133 ทวิ

2) การแจ้งนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการให้แจ้งทางโทรสารไปที่ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา กรุงเทพมหานคร

- วันเวลาราชการ หมายเลข 0 2541 2553-4

- นอกเวลาราชการและวันหยุดราชการ หมายเลข 0 2541 2826,

0 2541 2960

เพื่อมิให้เด็กต้องรอการร่วมถามปากคำ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ยังไม่พร้อมกัน นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์จะเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่พร้อมกันกับพนักงานอัยการ

การแจ้งทางโทรสารแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์และพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนใช้แบบที่กำหนด

2. การอยู่เวรรับแจ้งการเข้าร่วมการปฏิบัติหน้าที่

1) กรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร กรมสุขภาพจิต โรงพยาบาลต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ในสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง มูลนิธิคุ้มครองเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล จะส่งรายชื่อนักจิตวิทยา

หรือนักสังคมสงเคราะห์ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนถูกต้องตามกฎหมายไปที่ศูนย์ประสานงาน
จัดนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กรมประชาสงเคราะห์
หมายเลขโทรศัพท์ 1507, 0 2246 8652, 0 2247 9485, 0 2246 8653 และ 0 2664
4879

2) ศูนย์ประสานงานจัดนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์จะจัดเวร
นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อเข้าร่วมคุ้มครองเด็กในคดีอาญา แล้วแจ้งให้
ส่วนราชการ หรือหน่วยงานต้นสังกัดของนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์รวมทั้ง
ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา กรุงเทพมหานคร ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย
1 เดือน

3) นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ผู้มีหน้าที่อยู่เวรจะต้องมาอยู่เวร
และลงชื่อปฏิบัติหน้าที่ ณ ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญา กรุงเทพมหานคร
สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองเด็กในคดีอาญาชั้นสอบสวนพร้อม
กับพนักงานอัยการ

3. บทบาทหน้าที่ของศูนย์กลางการประสานงาน

1) การประสานติดต่อนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมตามปากคำเด็ก

- ให้ออกรายละเอียดเกี่ยวกับคดีให้มากที่สุด เช่น คดีอะไร ชื่อ – สกุล
พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจใด สอบปากคำที่ไหน สถานที่ตั้งอยู่ที่ใด รถเมล์สาย
ใดผ่านบ้าง ฯลฯ

- กรณีการจัดส่งนักสังคมสงเคราะห์ให้คำนึงถึงความสะดวกในการ
เดินทางถึงสถานที่สอบปากคำ

2) การรับหนังสือเชิญจากศาล

- ในส่วนภูมิภาค ให้ทำหนังสือเชิญนักสังคมสงเคราะห์ผ่านต้นสังกัด
โดยกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก มีหนังสือขอความร่วมมือไปยังศาลจังหวัดต่าง ๆ

3) การบันทึกและรวบรวมรายงาน

- ในส่วนกลางให้รายงานเมื่อปฏิบัติภารกิจเสร็จสิ้นแล้ว และใน
ส่วนภูมิภาคให้รวบรวมรายงานส่งกรมฯ เดือนละ 1 ครั้ง โดยไม่ควรเกินวันที่ 10
ของเดือนถัดไป

2.2 บทบาทการดำเนินงานของนักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากข้อมูลการสัมมนาติดตามผลผู้ผ่านการอบรมทั้ง 6 รุ่น เกี่ยวกับรูปแบบแนวทาง และบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถสรุปวิเคราะห์ ตามช่วงชั้นของการดำเนินคดีได้ ดังนี้

1) บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในชั้นสอบสวน (กรณีเด็กเป็นผู้เสียหาย/พยาน)

เมื่อนักสังคมสงเคราะห์ ได้รับแจ้งจากศูนย์ประสาน ให้ไปเข้าร่วมในการถามปากคำเด็กที่สถานที่สอบปากคำ

- นักสังคมสงเคราะห์เดินทางไปสถานที่สอบปากคำ ตามที่ได้รับแจ้งจากศูนย์ประสาน โดยไปถึงก่อนเวลานัดหมาย เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเด็กและสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น
- เมื่อทีมที่เข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กครบ (ประกอบด้วย พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานสอบสวน และบุคคลที่เด็กร้องขอ) จะเริ่มดำเนินการถามปากคำเด็ก โดย

✱ กรณีเด็กถูกละเมิดทางเพศและทางสถานีตำรวจไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง นักสังคมสงเคราะห์จะทำหน้าที่ในการถามปากคำเด็ก

✱ กรณีที่มีข้อคดีละเมิดทางเพศที่มงานสหวิชาชีพควรทำความตกลงกันในเบื้องต้นว่าผู้ใดควรจะทำหน้าที่ ในการถามปากคำเด็ก

ซึ่งพนักงานอัยการ จะทำหน้าที่ตรวจสอบประเด็นคำถาม ถ้าไม่ครบถ้วน จะขอให้สอบเพิ่มเติม

- นักสังคมสงเคราะห์ จะทำหน้าที่คุ้มครองเด็ก โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้จากการถามปากคำ หากเด็กไม่เหมาะสมที่จะอยู่ในครอบครัว ต้องดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เพื่อมิให้เด็กถูกข่มขู่ กลบคำให้การ หรือถูกระทำซ้ำอีก และตรวจสอบคำให้การในสำนวนว่าถูกต้องตามข้อเท็จจริงที่เด็กให้การหรือไม่ ก่อนเซ็นชื่อลงในสำนวน รวมทั้งให้คำแนะนำปรึกษา และพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัว ตามความเหมาะสมต่อไป

2) บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในชั้นสอบถาม (กรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา)

เมื่อนักสังคมสงเคราะห์ได้รับแจ้งจากศูนย์ประสาน ให้ไปเข้าร่วมในการถามปากคำเด็กในสถานที่สอบปากคำ

- นักสังคมสงเคราะห์เดินทางไปสถานที่สอบปากคำตามที่ได้รับแจ้งจากศูนย์ประสาน โดยไปถึงก่อนเวลานัดหมาย เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเด็กและสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น
- เมื่อทีมที่เข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กครบ (ประกอบด้วย พนักงานอัยการ ทนายความ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานสอบสวน และบุคคลที่เด็กร้องขอ) โดยก่อนจะเริ่มดำเนินการถามปากคำเด็ก ทีมงานสหวิชาชีพควรซักซ้อมหรือทำความตกลงกันก่อนว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสอบปากคำ พนักงานอัยการจะทำหน้าที่ตรวจสอบ ประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวนถ้าไม่ครบถ้วน จะขอให้พนักงานสอบสวนเพิ่มเติม
- นักสังคมสงเคราะห์ จะทำหน้าที่คุ้มครองเด็ก มีให้พนักงานสอบสวนข่มขู่ หรือบังคับให้รับสารภาพในข้อหา และตรวจสอบคำให้การในสำนวนว่าถูกต้องตามข้อเท็จจริงที่เด็กให้การหรือไม่ ก่อนเซ็นชื่อลงในสำนวน
- นักสังคมสงเคราะห์ จะทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา และพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัว ตามความเหมาะสม

3) บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ ในชั้นศาล

เมื่อนักสังคมสงเคราะห์ได้รับแจ้งจากศูนย์ประสาน ให้ไปเข้าร่วมในชั้นพิจารณาคดีของศาล

- นักสังคมสงเคราะห์ เดินทางไปศาลตามที่ได้รับแจ้งจากศูนย์ประสาน โดยไปถึงก่อนเวลานัดหมาย เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเด็ก และหาข้อมูลเกี่ยวกับคดีก่อน
- นักสังคมสงเคราะห์ จะทำหน้าที่กลั่นกรองและถ่ายทอดคำถามที่เหมาะสมกับเด็ก โดยผู้พิพากษา อัยการ หรือทนาย จะเป็นผู้ถามผ่านนักสังคมสงเคราะห์ (ผู้พิพากษาสามารถถามเด็กโดยตรงได้แต่อัยการหรือทนาย ต้องถามผ่านนักสังคมสงเคราะห์เท่านั้น)
- เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาคดีแล้ว ผู้พิพากษาจะอ่านคำให้การทั้งหมดให้

กับเด็กฟัง และหากข้อมูลผิดพลาด เด็กจะบอกให้นักสังคมสงเคราะห์ทราบ นักสังคมสงเคราะห์จะแจ้งให้กับผู้พิพากษาทราบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

- จากนั้น ผู้พิพากษาจะบอกเลิกการพิจารณาคดี เด็กจะอยู่ในห้องกับนักสังคมสงเคราะห์ก่อนระยะหนึ่ง เพื่อให้จำเลยในห้องพิจารณาคดีเดินทางกลับก่อน แล้วจึงจะนำเด็กส่งให้กับผู้ปกครองต่อไป จากนั้นนักสังคมสงเคราะห์ จะเขียนแบบฟอร์มในใบรับเงิน ซึ่งเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ เป็นผู้นำมาให้ (ขึ้นอยู่กับแนวปฏิบัติของแต่ละศาล) และนำไป เบิกค่าตอบแทน

ข้อสังเกต : หากมีการพิจารณาคดีเด็กซ้ำซ้อนกับคดีอื่น ๆ ศาลควรพิจารณาคดีของเด็กก่อน

4) บทบาทในการบำบัดฟื้นฟู ปรับสภาพเด็ก

1. ติดตามดูแลให้มีการบำบัดฟื้นฟูด้านสุขภาพกาย เช่น การรักษาบาดแผล โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ ฯลฯ และด้านสุขภาพจิต เช่น การบำบัดฟื้นฟูอาการทางจิต ประสาท อาการซึมเศร้า ความเจ็บปวดทางใจ ความเชื่อมั่น ความไว้วางใจตัวบุคคลรอบข้าง อารมณ์ที่ผิดปกติ เป็นต้น โดยการประสานกับวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

2. ติดตามดูแลให้มีการพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย ทั้งด้านร่างกายและสติปัญญา ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม เป็นต้น

3. การให้คำปรึกษาแนะนำเด็ก / ครอบครัว / ญาติ

4. การส่งต่อ (REFER CASE) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือในเบื้องต้น

5. ควรแยกเด็กออกจากครอบครัวกรณีถูกล่วงละเมิดทางเพศ และติดตาม ให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

5) แนวการประเมินสภาพเด็กทั่วไปเมื่อดำเนินคดีความ

1. เด็กเป็นผู้กระทำ (ผู้ต้องหา/จำเลย) บางครั้งเด็กจะก้าวร้าว ต่อต้าน โกรหก ไม่กลัวใคร อันธพาล กังวล ฉุนเฉียว ซึมเศร้า

2. เด็กเป็นผู้ถูกกระทำ (ผู้กล่าวหา/โจทก์) บางครั้งเด็กจะก้าวร้าว แต่ส่วนมากมักจะซึมเศร้า ร้องไห้ กังวลใจ ขาดความมั่นใจแยกตัวเอง นอนไม่หลับ

คิดมาก ติดคนที่ไวใจ ฝันร้าย หวาดกลัว บาดเจ็บกายและใจ สัมพันธ์เกี่ยวกับเพศ อารมณ์แปรปรวน

3. เด็กเป็นพยาน บางครั้งเด็กซึมเศร้า คิดมาก หวาดกลัว เจ็บ นิ่งเฉย พุดน้อย วิตกกังวล ขาดความมั่นใจ สัมพันธ์ในการที่ช่วยเหลือแล้วรู้สึกว่าการตนเองเดือดร้อน

6) แนวการคุ้มครองพยานเด็กในชั้นพิจารณาของศาล

ประสานศูนย์ปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ข้อมูลดังนี้

- สอบถามข้อมูลเบื้องต้นกับอัยการเจ้าของคดี
- ติดต่อหน้าบั๊งลิ่งค์หลังการตรวจสอบห้องพิจารณาคดีตามเลขคดีดำ

เพื่อขออ่านคำให้การ (เรื่องราวตั้งแต่ชั้นสอบสวนทั้งหมด-ศาล)

- ประสานกับอัยการ ทำความรู้จักกับเด็กเบื้องต้น
- แยกเด็กระหว่างออกจากห้องพิจารณาคดีก่อนจำเลยมาถึงไปห้องสืบ

พยานเด็ก ทดสอบเรื่องมือก่อน

- ระหว่างห้องพิจารณา ถามผ่าน หูฟัง
- สอบถามตามศาสนาที่นับถือทั้งเด็กและล่าม (นักสังคมสงเคราะห์ /

นักจิตวิทยา)

- ขัดเกลา คำถามจากห้องพิจารณาคดีให้เหมาะกับสภาพเด็ก พร้อม

ประเมินสภาพเด็กด้วยเมื่อใช้เวลานาน และแถลงต่อศาล (อย่าเป็นตัวความเอง)

2.3 การกำหนดมาตรฐานการดำเนินงาน

ผลการศึกษาในประเด็นขององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้ทำหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ ภายหลังจากผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมดังกล่าว ทำให้เห็นภาพชัดเจนว่าการดำเนินงานเรื่องสืบพยานเด็กของนักสังคมสงเคราะห์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางระบบ รูปแบบ และกำหนดมาตรฐานการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นรูปธรรม ของการเข้าร่วมดำเนินงานทางกระบวนการยุติธรรมของวิชาชีพสังคมสงเคราะห์

การที่จะพิจารณาว่าการปฏิบัติการใดมีลักษณะเป็นวิชาชีพหรือไม่ ในด้านวิวัฒนาการ ความเป็นวิชาชีพจะปรากฏขึ้นใน 2 ลักษณะ (วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ : 2537, 40) คือ

(1) เริ่มจากการเป็นเนื้อหาทางวิชาการ หรือความเป็น "ศาสตร์" อย่างแท้จริง (Pure Science) ก่อนแล้วจึงมีการนำความรู้ ที่เป็นศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านั้น มาปรับใช้ ในการปฏิบัติงาน เช่น จิตวิทยาเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง เมื่อนำมาใช้ปฏิบัติงานในคลินิก จึงเกิดเป็นจิตวิทยาคลินิก

(2) เริ่มจากการปฏิบัติ หรือการเรียนรู้จากการกระทำ เช่น งานฝีมือต่าง ๆ อาทิ การแกะสลักในระยะแรก ๆ อาจกระทำได้อย่างไม่ละเอียดงดงามเท่าใดนัก ต่อมา เมื่อปฏิบัติงานซ้ำ ๆ จนมีความชำนาญ มีการพัฒนาปรับปรุงความสามารถจนสูงขึ้น มีระดับกำหนดว่า ระดับใดเป็นที่น่าพึงพอใจ มีการฝึกสอนช่างฝีมือรุ่นต่อ ๆ มาให้ สามารถปฏิบัติงานให้ได้ระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้มีหลักเกณฑ์ หลักการที่ใช้เป็น ทฤษฎีปฏิบัติตามกันมา เช่นนี้ก็เกิดลักษณะการเป็นวิชาชีพขึ้น

การสังคมสงเคราะห์มีวิวัฒนาการไปในแนวทางเดียวกับลักษณะที่สอง กล่าวคือเริ่มจากการปฏิบัติก่อน เรียนรู้จากการกระทำจริง ๆ ก่อน เนื่องจากสวัสดิภาพ และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนรออยู่ตรงหน้า ต้องการให้บำบัดแก้ไขหรือ การให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน จนมีการสั่งสมประสบการณ์เป็นเวลานาน จำเป็น ที่จะต้องมีการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้บุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกันมีการ ปฏิบัติงานอย่างเป็นแบบแผน ที่จะอำนวยความสะดวกกับประชาชนอย่างดีที่สุดเท่าที่จะ กระทำได้ ความเป็นวิชาการ หรือความเป็นศาสตร์ก็เริ่มตามมา และมีพัฒนาการขึ้น เรื่อย ๆ พร้อมกับมีเอกลักษณ์เฉพาะความเป็นวิชาชีพของตนเองเกิดขึ้น

สำหรับการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กรมประชาสงเคราะห์ โดยคณะทำงานประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรมฯ ได้จัดทำเป็นร่างแนวทางขึ้น เพื่อ ใช้เป็นฐานให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติได้พิจารณาปรับปรุง เพื่อนำสู่การกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานตามกระบวนการทางวิชาชีพ มีสาระ สำคัญ ดังนี้

**มาตรฐานการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา
ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542**

มาตรฐานที่ 1	ข้อบ่งชี้
<u>การรับแจ้งและออกปฏิบัติงาน</u>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ออกปฏิบัติงานร่วมสอบปากคำ ตามกำหนดเวรทุกครั้งที่ได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน/ศาล เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย 2. ออกปฏิบัติงานร่วมสอบปากคำ ตามกำหนดเวลานัดหมายทุกครั้ง เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทีมงานสหวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อความพร้อมในการออกปฏิบัติงาน 2. ทีมงานสหวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อความตรงต่อเวลาของนักสังคมสงเคราะห์
มาตรฐานที่ 2	ข้อบ่งชี้
<u>การศึกษาหาข้อมูลและเตรียมความพร้อม</u>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องมีการศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลภูมิหลังเกี่ยวกับเด็กก่อนเข้าร่วมกระบวนการสอบสวนหรือกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล 2. ต้องมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อเด็ก/ทีมสหวิชาชีพที่เข้าร่วมสอบปากคำ 3. ต้องมีการเตรียมความพร้อมในการสอบปากคำให้แก่เด็กหรือทำให้ได้ความรู้สึกปลอดภัย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทีมงานสหวิชาชีพมีความพึงพอใจในความเอาใจใส่ในการศึกษาข้อเท็จจริง และการเตรียมการของนักสังคมสงเคราะห์ 2. ทีมงานสหวิชาชีพ มีความพึงพอใจต่อความมีมนุษยสัมพันธ์ของนักสังคมสงเคราะห์ หรือไม่มีข้อร้องเรียนในเรื่องนี้ 3. ทีมงานสหวิชาชีพ/เด็ก/บุคคลที่เด็กร้องขอในการสอบปากคำเด็ก ไม่มีข้อร้องเรียนในเรื่องนี้

มาตรฐานที่ 2	ข้อบ่งชี้
	4. มีสิ่ง que แสดงให้เห็นว่า เด็กยอมรับในตัว นักสังคมสงเคราะห์ และให้ความร่วมมือใน การดำเนินงาน 5. มีรายงานการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดทั้ง บั้จัยภายใน และภายนอกของเด็ก
มาตรฐานที่ 3	ข้อบ่งชี้
<p data-bbox="271 779 627 817"><u>การวินิจฉัยหรือประเมินปัญหา</u></p> 1. ต้องมีการวินิจฉัยเบื้องต้นอย่างรวดเร็วถึง ความจำเป็นที่ ต้องแก้ไขปัญหาหรือ ช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำก่อนหรือหลังการ สอบปากคำทุกครั้ง 2. ต้องวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินปัญหา ของเด็กที่ถูกกระทำให้ละเอียดรอบคอบ	1. มีสิ่งหรือกิจกรรมที่ แสดงให้เห็นว่ามีการ ช่วยเหลือเบื้องต้นหรือประสานการช่วยเหลือ แก่เด็ก ที่ถูกกระทำก่อนหรือหลังการสอบ ปากคำ 2. มีรายงานศึกษาที่ระบุถึงการประเมินปัญหา และความจำเป็นที่เด็กต้องได้รับการช่วยเหลือ
มาตรฐานที่ 4	ข้อบ่งชี้
<p data-bbox="271 1283 627 1321"><u>การวางแผนให้ความช่วยเหลือ</u></p> 1. ต้องมีการสำรวจทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อ วางแผนดำเนินการ 2. ต้องมีการประสานสนับสนุนทรัพยากร จากภายนอก เมื่อมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า ทรัพยากรภายในไม่เพียงพอ 3. ต้องมีการกำหนด เป้าหมาย วิธีการ การใช้ ทรัพยากร แนวทาง ระยะเวลา การกำหนด บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว	1. มีการระบุในแผนอย่างชัดเจนถึงเป้าหมาย ระยะเวลาและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ 2. มีสิ่งหรือกิจกรรมที่ แสดงให้เห็นว่ามีการ ประสานการสนับสนุนทรัพยากรจาก ภายนอก กรณีขาดแคลนทรัพยากรภายใน

มาตรฐานที่ 5	ข้อบ่งชี้
<p style="text-align: center;"><u>การร่วมสอบปากคำเด็ก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องมีการซักถามคำถามของพนักงานสอบสวน/ศาล ให้นุ่มนวลเหมาะสมกับเพศและวัยของเด็ก 2. ต้องตั้งคำถามตามประเด็นของพนักงานสอบสวน/ศาลให้ครบถ้วน และถามเพิ่มเติมในภายหลัง เฉพาะกรณีจำเป็นโดยคำนึงถึงกรอบของกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติที่มีระเบียบกำหนดไว้ 3. ต้องไม่ถามคำถามที่พนักงานสอบสวน/ศาลโต้แย้งว่าไม่ควรถาม 4. ต้องปฏิบัติตามร่วมกับทีมสหวิชาชีพตามขั้นตอนของกฎหมาย ได้อย่างกลมกลืนเหมาะสม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>พนักงานสอบสวน/ศาล</u> มีความพึงพอใจในการทำหน้าที่ซักถามคำถาม ของนักสังคมสงเคราะห์ 2. <u>พนักงานสอบสวน/ศาล</u> มีความพึงพอใจในการตั้งคำถามให้ตรงประเด็นครบถ้วน และรู้จักช่วงเวลาที่จะถามเพิ่มเติม 3. ทีมงานสหวิชาชีพ มีความเห็นว่านักสังคมสงเคราะห์มีความเข้าใจในบทบาทของตนเองและมีการยุติคำถามที่มีการโต้แย้งโดยทันที 4. ทีมงานสหวิชาชีพมีความพึงพอใจในการปฏิบัติตามร่วมสอบปากคำเด็ก
มาตรฐานที่ 6	ข้อบ่งชี้
<p style="text-align: center;"><u>การดำเนินการภายหลังร่วมสอบปากคำ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องมีการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและสิทธิของเด็กที่ถูกกระทำอย่างรุนแรง ตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ซึ่งระบุให้เป็นหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ 2. ต้องจัดทำบันทึก/รายงาน ผลการดำเนินงานที่ชัดเจนถูกต้อง ให้รายละเอียดพอสมควร และแล้วเสร็จตามกำหนดเวลา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีสิ่งหรือกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินการ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและสิทธิของเด็ก ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ภายหลังจากการร่วมสอบปากคำ 2. ผู้บังคับบัญชา/ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้ชำนาญงานมากกว่า 1 คน มีความพึงพอใจ ในความชัดเจน การดำเนินงาน และแล้วเสร็จภายใน 3 วัน นับแต่วันร่วมสอบปากคำ

มาตรฐานที่ 6	ข้อบ่งชี้
<p>3. ต้องมีการส่งต่อหรือประสานข้อมูลเกี่ยวกับ คติระหว่างนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ในชั้นสอบสวนกับชั้นศาล</p> <p>4. ต้องมีการเยี่ยมบ้านและดูภาวะแวดล้อม ของเด็ก ที่ประสบปัญหาผิดรุนแรงภายหลัง กระบวนการสอบสวน</p> <p>5. ต้องมีการช่วยเหลือหรือประสานการ ช่วยเหลือตามความจำเป็นและเหมาะสม ทั้งระยะสั้นและระยะยาวแก่เด็กและ ครอบครัว จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงในทางที่ ดีขึ้น หรือพ้นวิสัยที่จะช่วยเหลือ</p> <p>6. ต้องมีการกระตุ้นเด็กหรือครอบครัวให้มีความร่วมมือร่วมใจในการฟื้นฟูบำบัดและ กิจกรรมช่วยเหลืออื่น ๆ</p>	<p>3. มีสิ่ง que แสดงให้เห็นว่ามีการส่งต่อหรือประสาน ข้อมูลระหว่างนักสังคมสงเคราะห์/ นักจิตวิทยา ในชั้นสอบสวนกับชั้นศาล</p> <p>4. มีสิ่งหรือข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่ามีการ เยี่ยมบ้านเด็กที่มีปัญหาอย่างรุนแรง</p> <p>5. เด็ก/ครอบครัว มีความพึงพอใจต่อการ ดำเนินการช่วยเหลือที่ผ่านมาทั้งในระยะ สั้นและระยะยาว</p> <p>6. เด็ก/ครอบครัว มีความพร้อมที่จะพึ่งพา ตนเองหรือดำเนินชีวิตอย่างปกติเมื่อมีการ ยุติการช่วยเหลือ</p>
มาตรฐานที่ 7	ข้อบ่งชี้
<p><u>การติดตามและประเมินผล</u></p> <p>1. ต้องมีการประสานงานกับนักสังคมสงเคราะห์/ นักจิตวิทยาในชั้นสอบสวน หรือชั้นศาล ใน เรื่องข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคดีและเด็กที่ นักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมสอบปากคำ</p> <p>2. ต้องมีการติดต่อพบเด็กที่ถูกกระทำอย่าง รุนแรงหรือครอบครัว อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง</p> <p>3. ต้องมีการประเมินผลการช่วยเหลือเด็กที่ ถูกกระทำทั้งระยะสั้น ระยะยาว โดย นักสังคมสงเคราะห์ ที่เข้าร่วมสอบปากคำ</p>	<p>1. มีสิ่งหรือกิจกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงการ ประสานงานหรือส่งต่อข้อมูลระหว่าง นักสังคมสงเคราะห์ในชั้นสอบสวนกับ ชั้นศาล</p> <p>2. มีสิ่งหรือข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่า มีการ ติดตามผลการช่วยเหลือ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง</p> <p>3. มีสิ่งหรือสภาพที่แสดงให้เห็นว่าการช่วยเหลือ เด็กที่ถูกกระทำอย่างรุนแรงหรือถูกสอบสวน เป็นการลดปัญหาหรือสามารถระบุปัญหา อุปสรรคได้</p>

มาตรฐานที่ 8	ข้อบ่งชี้
<p><u>การป้องกันหรือลดปัญหาสังคมในชุมชน</u></p> <p>1. ต้องมีการดำเนินการให้ชุมชนตระหนักและร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กอย่างน้อย 1 ชุมชน ที่มีเด็กถูกระทำอย่างรุนแรง</p>	<p>1. มีสิ่งหรือกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีการรณรงค์ในชุมชนร่วมป้องกันปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กอย่างน้อย 1 ชุมชน</p> <p>2. มีสิ่งหรือสภาพที่แสดงให้เห็นว่าปัญหาละเมิดสิทธิเด็กในชุมชนมีแนวโน้มลดลงทุกเดือน อย่างน้อย 1 ชุมชน</p>

5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การศึกษาเรื่องมิติใหม่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก การเตรียมความพร้อมของนักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในประเด็นของความเหมาะสมและประสิทธิภาพของหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรเข้าสู่ระบบการทำงานในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กทางกระบวนการยุติธรรม หลักสูตรดังกล่าวได้จัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์เป็นองค์กรหลักในการเตรียมความพร้อมนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อรองรับการบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ซึ่งกฎกระทรวงได้กำหนดให้กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้พิจารณารับรองหลักสูตรการฝึกอบรมดังกล่าว ให้กับองค์กรหรือหน่วยงานที่จะดำเนินการจัดฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมนักสังคมสงเคราะห์เข้าสู่ระบบการทำงาน

การศึกษานี้จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานตามที่กฎหมายได้กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในระดับนโยบายขององค์กรในการจัดระบบการบริหารจัดการ การให้คำปรึกษา แนะนำ และการจัดหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

ผลการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร บทความทางวิชาการ ผลงานวิจัย การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ผลการ

ประเมินโครงการ การสัมมนาติดตามผล การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบกับประสบการณ์ของผู้ศึกษาในฐานะเป็นผู้บริหารที่รับผิดชอบการดำเนินงานในการเตรียมบุคลากร นำมาประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ สรุปผลได้ ดังนี้

5.1 หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1) มีความสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อการทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2) ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ในการปฏิบัติงาน นักสังคมสงเคราะห์มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า องค์ความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ยังควรต้องเพิ่มเติมในด้านเทคนิคการซักถามเด็ก โดยเฉพาะเด็กพิเศษ อาทิ เด็กเล็ก เด็กที่ไม่ยอมพูด หรือเด็กที่มีปัญหาทางด้านสติปัญญา เป็นต้น และความรู้ทางด้านกฎหมาย และกระบวนการดำเนินงานทางกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งมีการติดตามผล และจัดเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ทำงานระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของทักษะการปฏิบัติงานนั้น การฝึกอบรมจะช่วยให้เพียงส่วนหนึ่งยังต้องศึกษาเพิ่มเติม และหาประสบการณ์ในสถานการณ์จริงของการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานเป็นเรื่องใหม่สำหรับนักสังคมสงเคราะห์และทีมสหวิชาชีพ ประกอบกับข้อจำกัดเกี่ยวกับความรู้ทางด้านภาษากฎหมาย กระบวนการดำเนินคดี และความมั่นใจในการทำงานยังมีน้อย ทำให้ทักษะและความชำนาญในงานยังต้องใช้เวลาในการสั่งสมประสบการณ์อีกระยะหนึ่ง

สำหรับด้านทัศนคติในการปฏิบัติงาน นั้น นักสังคมสงเคราะห์มีอยู่ในระดับดี ทั้งนี้จากความคิดเห็นของบุคคลแวดล้อมที่ให้การยอมรับผลการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์

5.2 การกำหนดและพัฒนามาตรฐานเบื้องต้นของการดำเนินงาน

1) รูปแบบการปฏิบัติงาน

ในช่วงแรกของการดำเนินจะมีปัญหาค่อนข้างมากในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจาก ฝ่ายที่เกี่ยวข้องยังขาดการเตรียมความพร้อมในเรื่องของ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสาระสำคัญของกฎหมาย บทบาท หน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และอุปกรณ์ที่ต้องใช้ประกอบการดำเนินงาน ทำให้กระบวนการทำงานค่อนข้างไม่ราบรื่นเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามปัจจุบันรูปแบบและระบบการทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ประสานความร่วมมือกัน จัดทำเป็นร่างแนวดำเนินงาน และคู่มือการปฏิบัติงาน แม้จะยังอยู่ระหว่างดำเนินการ ก็นับว่าเป็นความพยายามของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการที่จะร่วมกันวางรูปแบบและระบบการทำงานให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ เกิดบรรยากาศของความเป็นมิตรในการทำงานระบบสหวิชาชีพ เพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้นในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน

วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ มีศาสตร์และศิลป์ มีหลักการและกระบวนการทำงานทางวิชาชีพ รวมทั้งจรรยาบรรณที่ทุกคนต้องยึดถือและปฏิบัติ ซึ่งจรรยาบรรณของนักสังคมสงเคราะห์ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. นักสังคมสงเคราะห์จะต้องสำนึกว่า การกระทำเพื่อพัฒนาหรือก่อให้เกิดสวัสดิภาพแก่บุคคล กลุ่มชน และชุมชน เป็นความรับผิดชอบของตน
2. นักสังคมสงเคราะห์ต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ มีคุณธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง
3. นักสังคมสงเคราะห์จะต้องเคารพในศักดิ์ศรี และไม่เปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวของผู้มารับบริการ
4. นักสังคมสงเคราะห์จะต้องประพฤติปฏิบัติตนในกรอบของวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อมิให้บังเกิดความเสียหายแก่วิชาชีพสังคมสงเคราะห์
5. นักสังคมสงเคราะห์จะต้องยึดมั่นในหลักวิชา เพิ่มพูนความรู้และทักษะ พร้อมทั้งส่งเสริมวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ

จากจรรยาบรรณข้างต้น ประกอบกับกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ ที่เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เริ่มจากการสืบค้นข้อเท็จจริง การวินิจฉัยและวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนดำเนินงาน การให้ความช่วยเหลือ และการติดตามประเมินผล สามารถนำมาเป็นกรอบมาตรฐานการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานใน 4 ด้าน ตามที่สมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ได้กำหนดไว้ คือ

1. มาตรฐานด้านจรรยาบรรณ

เน้นการดำเนินงานให้เป็นไปตามข้อกำหนดของจรรยาบรรณนักสังคมสงเคราะห์ในการปฏิบัติงาน

2. มาตรฐานด้านค่านิยมในงานสังคมสงเคราะห์

เป็น แบบแผนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่พึงยึดถือปฏิบัติ เกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน อาทิ คุณค่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศักยภาพของมนุษย์ เป็นต้น และค่านิยมเฉพาะ เช่น การเป็นตัวของตัวเอง การนับถือบุคคล การยอมรับความจริง และการรักษาความลับ เป็นต้น

3. มาตรฐานด้านองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน

ประกอบด้วยความรู้แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ อาทิ หลักการ วิธีการ กระบวนการ การประเมินผลงาน สร้างเครือข่ายทางสังคม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. มาตรฐานด้านทักษะในการปฏิบัติงาน

ประกอบด้วยทักษะด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การสื่อความหมาย การประเมินวิเคราะห์ปัญหา ทักษะเกี่ยวกับมนุษย์ เกี่ยวกับแนวคิดของการช่วยเหลือ การสัมภาษณ์ การให้คำปรึกษาแนะนำ และการบันทึกรายงาน เป็นต้น

5. ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กรมประชาสงเคราะห์ได้เตรียมความพร้อมบุคลากรรองรับการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง พ.ศ. 2543 ออกตามความในพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยโครงการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) นั้น มีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานดังกล่าว ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการระบบงาน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีการจัดระบบการบริหารจัดการที่ดี และมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดองค์กรกลางขึ้นมารับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ เชิญฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมหารือ และกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างชัดเจนในเรื่องของ การเป็นศูนย์ประสานงานการจัดแบ่งพื้นที่ การจัดเวรปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งระบบการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับสถานการณ์จริง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2. บุคคลแวดล้อมควรให้การสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ ทั้งในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น พาหนะเดินทาง ขวัญกำลังใจ ความเข้าใจในบทบาทภารกิจ และค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน เป็นต้น สำหรับกระทรวงยุติธรรมในฐานะเป็นผู้ออกกฎหมายควรเป็นฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดดำเนินการฝึกอบรมบุคลากร เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พร้อมให้การสนับสนุนด้านงบประมาณดำเนินการ

3. ควรจัดทำคู่มือปฏิบัติงานและคู่มือการประสานงานในการทำงานเรื่องสืบพยานเด็ก พร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่รูปแบบและบทบาทการดำเนินงานอย่างชัดเจนเพื่อใช้เป็นแนวทางให้กับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว ซึ่งขณะนี้มีหลายหน่วยงานได้ดำเนินการอยู่ อย่างไรก็ตามระยะเวลาการบังคับใช้กฎหมายล่วงเลยมากระยะนานพอสมควรแล้ว หากสามารถเร่งรัดดำเนินการได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง

4. ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ในการดำเนินงาน เช่น ห้องสำหรับใช้ในการถามปากคำเด็กที่เหมาะสมและเป็นสัดส่วน การนัดหมาย การรับทราบข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งการซักซ้อมรูปแบบการดำเนินงานร่วมกันในคดี

5. ควรจัดตั้งเนื้องานฝึกอบรมทีมสหวิชาชีพ ทั้งตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา หนวยความ แพทย์ และนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อสร้างความเข้าใจ รับทราบและช้กช้อม แนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยหลักสูตรการฝึกอบรม ให้นำเนื้องานดำเนินการค้มครองสวัสดิภาพเด็กอย่างครบกระบวนการ และแยกแยะแนวปฏิบัติงาน และบทบาท ภารกิจของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน วิธีการอบรมให้นำเนื้องานฝึกทักษะ โดยการจำลองสถานการณ์การฝึกปฏิบัติ และการแสดงบทบาทสมมติการศึกษาดูงาน เป็นต้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน ในเนื้องานดำเนินการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนในเนื้องานดำเนินการ

6. ควรจัดดำเนินการสัมมนาเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานภายหลังผ่านการอบรม เพื่อสรุปบทเรียน ผลการดำเนินการ รวมทั้งการเพิ่มเติมความรู้ที่เกี่ยวข้องให้กับผู้ปฏิบัติงาน กลั่นกรองประสบการณ์เพื่อจัดทำเป็นคู่มือหรือตำราในการปฏิบัติงาน

7. จัดหลักสูตรสำหรับผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนผู้ปฏิบัติงาน

8. การจัดดำเนินการฝึกอบรม ควรมีหน่วยหลักเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งเนื้อหาความรู้ และวิทยากรที่มาเป็นผู้ให้ความรู้ และที่สำคัญคือ ข้อก้าจัดทางด้วงบประมาณดำเนินการ และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรม

9. ควรจัดอบรมผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพิ่มเติม ให้เพียงพอกับความต้องการ โดยขยายกลุ่มเป้าหมายการอบรมให้กว้างขึ้น เช่น กลุ่มครูแนะแนว ข้าราชการ เกษียณอายุราชการ บุคลากรขององค์กรภาคเอกชน หรือกลุ่มลูกจ้างประจำที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นต้น โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวให้รู้ข่าวการ จัดอบรมโดยทางงบประมาณมาสนับสนุนการดำเนินการ

บรรณานุกรม

หนังสือ / บทความ

- ◆ กองฝึกอบรม กรมประชาสงเคราะห์. ม.ป.ป. สรุปคำบรรยายนักบริหารงานประชาสงเคราะห์
รุ่น 14.
- ◆ คณะิ่ง ฉายไชย. "มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศ "
บทบัญญัติ 53 (ธันวาคม 2540) : 1-3
- ◆ คณะทำงานประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรม นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ตาม
พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542.
" การประเมินผลผู้เข้ารับการอบรม หลักสูตรผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา." , สิงหาคม 2544.
- ◆ โครงการบัณฑิตศึกษา สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2535. จริยธรรมกับ
การทำธุรกิจ : เอกสารประกอบการสัมมนา, กรุงเทพมหานคร.
- ◆ ไชยา ณ พล. การบริหารด้วยระบบศรัทธาและจรรยาบรรณทางธุรกิจ.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทเพรส มิเดีย จำกัด. 2536.
- ◆ ณรงค์ โจหาญ. " การคุ้มครองเด็กในการให้ปากคำในคดีอาญา. " วารสารนิติศาสตร์ 29
(ธันวาคม 2542) : 555 - 577.
- ◆ คุณหญิง หัสดีละเมียร. การฝึกอบรมหลักสูตรผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือ
นักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รุ่นที่ 2.
เอกสารประกอบการฝึกอบรม. 2543.
- ◆ ตระกูล วิจิณัยภาค. ข้อเสนอแนะในการสัมภาษณ์เด็กซึ่งเป็นพยาน. เอกสารประกอบ
การอบรมหลักสูตรผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา. 2543
- ◆ นฤมล นีราทร. " จรรยาบรรณนักสังคมสงเคราะห์ ". นิตยสารการประชาสงเคราะห์
ปีที่ 40 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2540). 32-38.
- ◆ นันทนีย์ ไชยสุด. หลักสูตรเบื้องต้นของการสังคมสงเคราะห์. เอกสารเผยแพร่
ทางวิชาการกรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2516.

- ◆ **นางลักษณ์ เอมประดิษฐ์.** การสังคมสงเคราะห์กับการให้คำปรึกษา. 2541.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ◆ **นางลักษณ์ เอมประดิษฐ์.** นักสังคมสงเคราะห์กับการพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2,
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541.
- ◆ **ประโยชน์ จารุณิล.** กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน.
พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2529.
- ◆ **พงษ์อินทิรา ตันติวัฒนา.** การประยุกต์ค่านิยมพื้นฐานและจรรยาบรรณของ
งานสังคมสงเคราะห์ในหัวข้อวิชาจริยศึกษาและศีลธรรม หลักสูตรสำหรับฝึกและ
อบรมนักเรียนพลตำรวจ โรงเรียนตำรวจนครบาล.วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2524.
- ◆ **พรทิพย์ อรรถพันธุ์.** " บทบาทนักสังคมสงเคราะห์ในทีมสาขาวิชาชีพในการ
ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2520 (วิธีการสืบพยานเด็ก) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.,
2544. (เอกสารอัดสำเนา)
- ◆ **พรประภา สินธุนาวา.** " บทบาทนักสังคมสงเคราะห์ในทีมสหวิชาชีพต่อการคุ้มครอง
สิทธิเด็กตามพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542, " 2543. (เอกสารอัดสำเนา)
- ◆ **มูลนิธิพิทักษ์เด็ก.** ข้อชี้แนะในการปฏิบัติงาน. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร
ผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา กรมประชาสงเคราะห์. 2543.
- ◆ **มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก.** " ปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือเด็กถูกทารุณกรรม. ",
2535. (เอกสารอัดสำเนา)
- ◆ **ลักขณา เสถียรสวัสดิ์.** ประมวลจรรยาบรรณของนักสังคมสงเคราะห์.
สารสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ปีที่ 15,ฉบับที่ 5.
2516 (กันยายน - ตุลาคม).
- ◆ **วันทนี วาสิกะสิน และคณะ.** ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์.
พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541.

- ◆ วิลลภ พลอยทับทิม. "วิชาการน่ารู้". นิตยสารการประชาสงเคราะห์.
ปีที่ 43 ฉบับที่ 1. 2543 (มกราคม - กุมภาพันธ์). : 1 หน้า 12 - 14.
- ◆ วิชา มหาคุณ. ผลกระทบของเด็กที่ถูกทารุณกรรม : มาตรการป้องกันแก้ไข
ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนที่เคยต้องคดี. รายงานวิจัย สมาคมสวัสดิการเด็ก
ในประเทศไทย. 2533.
- ◆ ศาลจังหวัดนนทบุรี. ความรู้เกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัว. เอกสารเผยแพร่. ม.ป.ป.
- ◆ ศรีทับทิม พานิชพันธ์. ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2525.
- ◆ ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม, สำนักงาน ก.พ. ตัวอย่างมาตรฐานทางคุณธรรมและ
จริยธรรม, กรุงเทพมหานคร. 2542.
- ◆ สถาบันกฎหมายอาญา. " กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศไทย เฉพาะกรณีที่ไม่
สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา. "
ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)
- ◆ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. วิทยากรศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนา
คุณธรรมและจริยธรรม. รายงานการศึกษาวิจัย สำนักงานข้าราชการพลเรือน. 2542.
- ◆ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์. จริยธรรมทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องฟ้า. 2542.
- ◆ สุพิศ ปราณิตพลกรัง. ปัญหาและข้อพิจารณากรณีเด็กเป็นพยานในคดีอาญา.
นิตยสารตุลพาท, ปีที่ 43, เล่ม 4, 2539 (ตุลาคม - ธันวาคม). : หน้า 24 - 32.
- ◆ สุรางค์รัตน์ วตินารมณี. ทักษะการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2542.
- ◆ หยุต แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายศาลเด็ก. พระนคร : โรงพิมพ์อุดม. 2495.
- ◆ อาณัติ แยมอยู่. " บทบาทของกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งถูกกระทำทารุณกรรม. ",
2542. (เอกสารอัดสำเนา)

วิทยานิพนธ์ / ภาคนิพนธ์

- ◆ เขมจุฑา สุวรรณจินดา. "การคุ้มครองสิทธิเด็กผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- ◆ ดารณี นฤคมพงศ์. "ความพร้อมของนักสังคมสงเคราะห์ต่อการสืบค้นข้อเท็จจริงจากเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศในชั้นสอบสวนตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 20 (วิธีการสืบพยานเด็ก)." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- ◆ ชีรพล วิชชุรังษี. "ความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์ต่อจรรยาบรรณนักสังคมสงเคราะห์กับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542." ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544.
- ◆ ชรรมนุญ เหล่าสกุลพร. "บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์ในการคุ้มครองสิทธิเด็กซึ่งถูกกระทำทารุณกรรม." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- ◆ วรณลักษณ์ เมียนเกิด. "การประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณระหว่างองค์กรสวัสดิการเด็กภาครัฐและภาคเอกชน." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- ◆ สราญภัทร อนุมัติราชกิจ. "กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและวิธีการปฏิบัติงานนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ◆ สมลักษณ์ ขนอม. "การคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กถูกทารุณในครอบครัว." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

22.115.6
๓263๓

ห้องสมุดพระบรมมหาราชวัง
และราชบัณฑิตยสถาน

05566

มีตีพิมพ์ในการคุ้มครองเด็ก